ROUMI
Apunu Poru natere Roumi ragidai mu okamaga tapu
Oka gwede nene tapu ki kabuwai

Apunu Poru e Iyesu sumapamawa ragidai natere Roumi rabineya idiwa ki mu bamamugu kayawagana wainapupu ki pokere e yawata wadana supasupa ki nana oka yau mu bamamugu okapupu.

Oka yau pokaiya ka e nu badidi sumaigamana ki notai wekewekei ropani kawaya matara-pupu ade nu supasupai badidi maba idiwana ki yonai e mete wagubu.

Oka debai empamana ki kabuwai

Parau *1:1-17*
Iyapana iya yawatai paeremipi *1:18-3:20*
Mamanuga God iya yawatai mebu *3:21-4:25*
Iya waunai Keriso e bameya *5:1-8:39*
Tawana Isiraero ragidai mu yonamaga *9:1-11:36*
Badidi maba idiwomu *12:1-15:13*
Oka gwede nana okapupu *15:14-33*
Parau siyarai *16:1-27*

1 Kaiwa kaiwa, nau Poru, Iyesu Keriso e bigabigai kwaesugakani apunai oka yau tarakani. Mamanuga God e nau winesinibu ade nau tonosinibu da nau e yonai bagi kawaya iyapana tadeyana ki nana.

2 Yona bagi kawaya yau ka e naiya takari
kawaya gwaiyaba wagubu manako e bonanai
wainapamawa tagamawa ragidai yona ki e Okai
Tanai Kawaya ki rabineya okamupu.
3 E badidi wagubu okamupu ki ka e eya Guba-
gai nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso ki e nene
wagubu. Keriso e ka tawiri ogayawa apunai. E
madanai daikere ka e iyapana kaina nu maba
oragai apunai Dewida e momai,
4 ko e madanai daikere ka e Mamanuga God e
nene supasupai bagi kawaya ki apunai. E powena
ko kunuma kasiyarai pokaiya ka e ade iyawena
kipu ubupu manako ki pokaiya ka nu kataigibi
wetawetara da e ka Mamanuga God e eya Guba-
gai.
5 Keriso pokaiya ka Mamanuga God deni mena
nau wadisinibu bagi ade e eya bigabigai apunai
nau sidibu tonosinibu. E Keriso nene nau
winesinibu da nau kayasugana iyapana tawana
tawana idiwu ki tadeyana da mu e sumapamana
ki nana manako e badidi wagubu ki makeya
makeya mete kwaetagamana ki nana.
6-7 Wi natere Roumi rabineya idiwu ragidai ki
wi mete kina ka Mamanuga God wi winenibu da
wi ka Iyesu Keriso e iyapanaiyoma. Wi gwedewau
ika Mamanuga God e nota kwarikwarisi rabineya
e nene idiwu ki wi nene ka nau oka yau oka-
pakani. Wi paerega ki denai bita wibo wadamana
ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena
wi wadinibu bagi. E ade nu Kaiwawonuga Iyesu
Keriso mete kina karako wi waitanimoto da mu wi
nene kwaetagubu ki mibai wi naigida mena katai-
wagi wetawetara manako nuwabagi rabineya idi-

woi.

Apunu Poru guriguri pokaiya parauwena

8 Nau yonani yabiri suwagakani ka yau kena;
Iyesu Keriso e pokaiya ka nau wi kuduba nene Ma-
manuga God parau-pakani mibai ka wi sumaga
ki sisiyai karako kawayawena kayawena iyapana
kuduba, madega kauwagau madega posiwagau
wainapiyamu.
9-10 Nau nuwani notani eyaka mena Mamanuga
God e upi kwaesugakani ade e Gubagai e yonai
bagi kawaya ki nau iyapana tadeyakani umakani.
Nau Mamai God e kataiya da nau karako ni-
diyakani ki kuduba ka mibai.

Nau naiya mena wi daiyoga ika bausugana
wainapekeya tondekeya ko nau karako
Mamanuga God bameya ade gurigurisugakani
da e nuwaiya waina-piyau baganai ki ka e nau
yawatani yadini supasupa da nau waunitau
wi bamagau ika bausugani. E kataiya da nau
maramara gurigurisugakani ki ka nau wi nene
mete gurigurisugakani.
11 Wi ragiragi kawaya ubumana ki nana ka nau
nuwaneya po wi ade eminiyani mibai ka Ma-
manuga God e Keyai puyo tegebu ki pokaiya ka
nau wi keyaiga togipana wainapakani.
12 Nau suwagakani ki mibai ka yau kena; Nau wi
bamagau ika bausugani ki ka nau yo wi ewapuru
togi kasiwaraigamu. Nau sumani pokaiya ka nau
wi toginiyani ade wi sumaga pokaiya ka wi nau
togisinimuri.
13 Kowaniyoma, nau nuwaneya wi yona yau
naigida mena wainapumuri; Nau mara ropani

kawaya wi bamagau ika bausugana wi eminiyana ki nana wainapekeya ko gwede mosi nau yawatani maramara bodabodapiyawa. Nau tawana tawana iyapana kwaiyanai ragidai mu paunamugu dimasugekeya umekeya manako mu dai iyamaga wiramupu ki maba ka nau nuwaneya wi bamagau inako mete dimasugani da wi paunagau iyapana dai mu iyamaga inako mete wirapomoto.

14 Mamanuga God e nau nene bagi kawaya kwaewena ki nau eba kapoisugoni. Natereu idiwu ragidai ade gwabau idiwu ragidai, katai ragidai ade kataimaga pa mena ragidai, iyapana kuduba inako mu bamamugu ka nau e yonai mu tadeyana kabukabuwa ki nana wainapakani mibai ka nau yawatani mo pa mena.

15 Ki pokere natere Roumi ragidai, nau nuwaneya po wi bamagau ika mete bausugani manako yona bagi kawaya ki wi paunagau mete kabuwasugoni.

16 Nau yona bagi kawaya yau dima-sugakani umakani ki ka nau midimama eba wadisiniyau mibai ka yona yau kasiyarai ka kawaya. Yona yau kasiyarai pokaiya ka iyapana gwedewau Iyesu sumapomoto ki ka mu iya maramara idiwana kaiwana ki iyai yadini. Yabiri ka Diyu ragidai e yonai kataitagisi manako ewa ka iyapana kwaiyanai ragidai mete kataitagisi.

17 Nu Mama-nuga God e yabuiya supasupai badidi maba idiwana ki ka e yonai bagi kawaya ki mena matarapiyau nu kabuwaniyau. Nu eba gwede bagi mo kwaigamu da ki pokaiya supasupaigamu. Pa mena. Nu sumanuga mena pokaiya

ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidini. E yonai naiya okamupu ki inako wagubu ke; ‘Mamanuga God e yabuiya supasupai bagi kawaya idiwu ragidai ki mu suma-maga mena pokaiya ka mu e nene idiwono.’

Iyapana kaina nu paerenuga

18 Iyapana gwedewau mu mubo beramaga berokoi ebo ebo kwaetagamu manako ki pokaiya yona mibai boda-bodapiyamu mu bigimaga ki pokaiya ka Mamanuga God e nuwa pupui kunuma were kawarau.
19 Nu Mamanuga God badidi maba kataipa-mana ki ka matarau mibai ka e eya yamanai empemei ki pokaiya ka e eya kiyabui nu kabuwa-niyau. Ko iyapana Mamanuga God tagararapiyamu ragidai ki mu paere-maga pokaiya ka e nuwai mu bama-mugu pupuwagau ade bita mu tageyau.
20 Naiya takari kawaya Mamanuga God kunuma waira yamanapupu makeya yabadawa da karako e eya badidi notapiyawa ade e eya kunumau badidi maba tondawa ade e kasiyarai mara-mara tondau kaniyau ki pokaiya badidi maba kwaewagawa yabadawa ki kuduba ka e eya yamanai pokaiya matarapiyau nu kabuwaniyau. Nu e idai watai yabunugere badidi empemei ki ka nu e eya kiyabui maba mete empemei. Ki pokere iyapana dai tagamu da mu eba kataimugu Mamanuga God ki ka mu beratagamu ade mu paeremaga ki wekepamana yawatai mo mu bama-mugu pa mena.

21 Mu ororeya mena Mamanuga God kataimupu
ko mu e eba wiwirapiyamu. E si mu eba tepa-
piyamu ade e eba paraupiyamu. Mu notamaga
ka kororai, mu yabaramaga ka babawena ade mu
nuwamaga notamaga ka sisipu umapu.
22 Mu muga tagamu da mu ka katai ragidai. Ko
ki pa mena, mu ka notababa ragidai.
23 Mamanuga God e eya maramara tondau
kaniyau apunai e si mu eba tepapiyamu. Iyapana
kaina aita ewa popotagisi bo midiwari bo papa
ebo ebo bo motamota bo gwedegwede kuduba
inako ki keyakeyaimuguma mu mubo idamugere
yamanatampu ki mu mena simaga mu tepa-
piyamu ade mu bamamugu buburitagamu.
24 Mu notababa notai inako waina-piyamu ki
pokere Mamanuga God mu eba togitamiyau ko e
mu kamaditapu da mu mubo kwakwarepumaga
taini-tamiyau poisiyasiyai wainapiyamu ki mena
mu kwaetagamu ade taku igida yauda asusu iwu
ki maba mu mubo midimaga deni deni nida
kasiwara-tagamu.
25 Mamanuga God e yonai mibai ki mu
kaumupu ade bera yonai ki mu wadumupu
doko sumapiyamu. Gwedegwede kuduba
yamanapupu apunai ki e si mu eba tepapiyamu
ko e yamanai kuduba kiyabumaga ebo ebo ki
mu mena simaga mu tepapiyamu. Mu inako
kwaetagamu ki ka eba supasupai mibai ka
Mamanuga God e mena si nu maramara esida
tepapamana idiwana ki nana. Ki mibai.
26 Iyapana ki ka mu mubo nuwa-mugu taku
maba kwaetagamana iwana ki poisiyasiyai
wainapiyamu ki pokere Mamanuga God mu

kamaditapu da mu midimama berai ebo ebo ki
mena kwaetagamu iwu. Yewe waira kawareya
ridi apunu uworoto mete iwono ki ka baganai ko
ridi ade e eya waretai ridi mete ukwopomono
ki ka eba baganai. Ko iyapana ki mu inako
kwaetagamu.
27 Ade apunu ridi uworoto mete iwono ki ka
baganai, ko apunu ade e eya waretai apunu mete
ukwopomono ki ka eba baganai. Iyapana midi-
mama berai deni deni inako kwaetagamu ki ka
mu muga midimaga giripiyamu ki pokere mu
paeremaga ki pokaiya ka mu bita wadamu mu
muga midimugu tamu.
28 Mamanuga God e badidi kwae-wena yewe
wairau tapu ki kuduba mu kataimugu. Ko
katai ki mibai mu tagararamupu ki pokere Ma-
manuga God mu notamaga wirapupu ade no-
tababa tagebu da mu eba kwae-tagamana berai ki
mu kwaetagamu.
29 Mu rabinamugu ka bigi ebo ebo posiwena
manako berokoi ki pokaiya ka mu kapoitagamu
ade mu kowamuguma giritamiyamu
pasutamiyamu. Mu nuwarorotagamu ade
mu kowamuguma namutamiyamu. Mu
kandetagamu, deni deni kerapu wadewade
kasiwaratagamu ade maramara mu
kowamuguma berokoi umani tadeyamu. Mu
yanuwe-tagamu,
30 ade kowamuguma simaga berokoi tagamu.
Mu Mamanuga God midi ragiragipiyamu ade
mu kowa-muguma bamamugu nuwamaga
pupuwagau gayagayatagamu. Mu mubo yabara
kawakawaratagamu ade noda gongomutagamu.

Mu berokoi kawareya kawareya kwaetagamana
ki yawatai kwaekwenetagamu ade inamuguma
mamamuguma mu umunumaga kwenu-piyamu
ko eba wiwiratamiyamu.
31 Mu yona mena tagamu ko mu badidi tagamu
ki mibai mu muga eba waina-piyamu. Mu badidi
gwaiyabatagubu ki makeya mu eba kwaetagamu
ade mu kowamuguma nene eba notapiyamu mu
nuwaboyamaga mete eba wainapiyamu.
32 Mamanuga God e okai wagubu da iyapana
gwedewau bera inako kwae-togomono ki ka
mu denai popotagisi. Gora supasupai inako
wagubu ki mu kataitagubu kewowena ko
mu berokoi kwaetagamana wainapiyamu ki
mu eba kamadamu ko kawareya kawareya
ade kwaetagamu. Ena, eba ki mena ko mu
kowamuguma bera inako mete kwae-tagamu
emitamiyamu ki ka mu tade-yamu, tagamu ke;
“Wi bagi kawaya kwaiwagamu.”

2

Mamanuga God e idai gurai nu naurinugu ug-wadiniyoto ragiragi

1 Kowaniyoma, wi gwedewau kowaguma
paerepiyamu mu emitamiyamu ki ka wi idaga
gurai garugaru mena mu naurimugu eba
ugwaditamuri ragiragi. Wi ki kwaiwagi ki ka
wi wiga paerega badidi maba wekepumuri? Wi
idaga gurai mu naurimugu uburono manako
ade mu kwaetagamu ki maba wi mete inako
kwaiwogoi ki ka wi idaga gurai daikere wirawena
wi wiga naurigau uburau.

2 Nu katainugu da iyapana berokoi kwaeto-
gomono ki ka Mamanuga God supasupai mena
kwaeyagisi e idai gurai mu naurimugu ugwadita-
mini ragiragi.
3 Ki pokere wi kowaguma paerepiyamu emi-
tamuri manako wi idaga gurai mu naurimugu
ugwaditamuri ragiragi ko ade mu kwaetagamu
ki maba wi wiga mete inako kwaiwogoi, ki ka
wi badidi maba Mamanuga God e idai gurai wi
naurigau uburau ki baibigapumuri? Ki pa mena.
4 Wainapumuri; Mamanuga God e notai kawaya
daganani wi notaniyau ade wi paerega ki denai e
bita garugaru mena wi eba negeyau. Wi notaga
wirawagana ki nana ka e wi nawananiyau, ko ki
wi bani yanuwa dowaga maba wainapiyamu bo?
E nuwaiya ka wi beraga berokoi ki deni mena
kamadamana ki nana ade wi nuwaga notaga mete
wirawagana ki nana, ko ki wi wainapiyamu bo
eba wainapiyamu?
5 Wi ka wagemama ragidai waina-pakani. Wi
rabinaga ka ragiragi kawaya ki pokere wi beraga
berokoi ki wi eba kamadamana wainapiyamu. Wi
bitaga ki wi wiga wadamu kawaya. Mamanuga
God supasupai mena kwaeyagisi e idai gurai iya-
pana kuduba nu naurinugu ugwadiniyoto ragi-
ragi ki marai baiyagisi ki ka e uburoto e nuwai
wadamawa pupu ragidai wi bita negeni.
6 Mibai, mara ki makeya ka Mamanuga God
iyapana nima bagi kwaewagawa ki e denai bagi
kweyoto ade iyapana nima berokoi kwaewagawa
ki e denai bita kweyoto.
7 Iyapana gwedewau bagi supasupai mena
kwaetagamu ade Mamanuga God e tanai ra-

bineya e mete maramara idiwana da e mu
mamama-maga wagana ki diriwai kwaetagamu
ragidai, ki ka e uburoto mu maramara idiwana
kaiwana ki iyai puyo tageni.
8 Ko iyapana gwedewau mu mubo nene mena
wainapiyamu ade yawata supasupai keipiyamu
berokoi kwaetagamana ki mena yawateya kay-
atagamu ragidai, ki ka Mamanuga God e nuwai
mu bama-mugu pupuwagau ki e matarapoto.
9 Iyapana gwedewau berokoi badidi kwae-
tagamu ki ka aita ewa ka mu denai bita yo
midi makari yo nuwaboya bananapomoto. Diyu
ragidai yabiri bita ki bananapomoto ko kwaiyanai
ragidai ewa.
10 Ko iyapana gwedewau bagi supasupai mena
kwaetagamu ki ka Mamanuga God denai mu
weremaga yagisi, mu simaga tepapoto ade
nuwabagi tageni. Diyu ragidai yabiri bagi ki
bananapomoto ko kwaiyanai ragidai ewa.
11 Mamanuga God e inako kwaeyagisi ki mibai
ka e yabuiya nu kuduba ka eyaka mena. Nu bagi
kwaigomu ki nu denai bagi banana-pamu. Nu
berokoi kwaigomu ki nu denai berokoi banana-
pamu.
12 Oragai apunai Mosisi gora okapupu ki okai
ka tawana kwaiyanai ragidai mu bamamugu pa
mena. Mu bigi kwae-tagamu ki ka mu eba gora
pokaiya paerepiyamu ko mu bigimaga pokaiya ka
mu iya yawatai paerepiyamu manako Mamanuga
God iya waunai mu eba tageni. Ade Diyu ragidai
mu bamamugu ka gora mete kina. Mu bigi kwae-
tagamu ki ka Mamanuga God gora ki pokaiya e
idai gurai mu naurimugu ugwaditamini ragiragi

manako ki pokaiya ka e iya waunai mu mete eba tageni.
13 Iyapana gwedewau gora ki wainapiyamu ko makeya makeya eba kwaetagamu ki ka Mamanuga God yabuiya mu ka eba supasupai. Ko iyapana gwedewau gora ki wainapiyamu ade makeya makeya kwaetagamu ki ka Mamanuga God e yabuiya mu ka supasupai bagi kawaya.
14 Oragai apunai Mosisi e gora okapupu ki okai ka iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu pa mena. Ko mu mubo nuwamaga notamaga pokaiya gora wagau ki makeya makeya kwaetogomono ki ka mu mubo nuwamaga nota-maga badidi wagau kabuwatamiyau ki notai ka oragai apunai Mosisi gora okapupu ki mete eyaka mena.
15 Nau yona yau suwagubuwani ki mibai ka yau kena; Oragai apunai Mosisi gora okapupu ki okai ka iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu pa mena ko mu mara dai paerepiyamu ki ka mu rabina-mugu wagau kabuwatamiyau da mu paeremupu. Ade mu bagi supasupai kwaetagamu ki ka mu rabinamugu wagau kabuwatamiyau da mu bagi supasupai kwaetagubu. Ki pokaiya ka nu kataigibi da Mamanuga God e eya gorai gwe mu rabinamugu tapu diyayai.
16 Yona bagi kawaya nau dimasugakani ki wagau ke; ‘Mara baiyagisi da Mamanuga God e uburoto Iyesu Keriso pokaiya iyapana kuduba nu rabinanugu weki gwaiya badidi notapemei ki yadini matara manako e idai gurai nu kuduba naurinugu ugwadiniyoto ragiragi.’

Diyu ragidai ade Mamanuga God e gorai

17 Wi dai bani noda gongomu-iwagamu,
iwagamu ke; ‘Nu ka Diyu ragidai. Nu ka eba
iyapana kwaiyanai ragidai mu maba. Nu ka
Mamanuga God e winenibu ragidai ki pokere e
eya gorai negebu ki pokaiya nu idiwei.
18 E nuwaiya nu badidi maba kwaiwaga-mana
wainapiyau ki nu katainugu. E gorai negebu ki
pokaiya ka nu kataigibi da bagi ka bani kena ade
berokoi ka bani kena.
19 Iyapana yabumaga kenekenei ragidai ki
yawata nu mu kabuwatamemei, ade iyapana
sisipu idiwu ragidai ki mu dunamaga maba nu
idiwei.
20 Iyapana notababa maba idiwu ki nu wade
supasupatamemei, ade yona eba wainapiyamu
ragidai ki nu munu rasi kabuwatamemei ki maba
nu yona mu kabuwatamemei. Nu goranuga ra-
bineya ka katai ade yona mibai kuduba posiwena
uburau.’
21 Wi notaga bani inako wagau ko nau nidiyani
wainapumuri; Kau nima iyapana kabuwatamiyei
ki kau badi pokere kau kiya eba sidinugei? Kau
eba kuwatagamana ki dimai nuwegei ko kau kiya
eba kuwanugei bo?
22 Ade kau eba rauru kawakawaratagamana
ki dimai nuwegei ko kau kiya eba rauru
kawakawaranugei bo? Iyapana daisusu bo
momorapa bo inako mu bamamugu eba
buburitagamana ki dimai kau nuwegei ko mu
buburitagamu ki tawai rabineya ki kau gwede
mo tepiyei bo pa mena?
23 Kau nima Mamanuga God e gorai katainugibi
ki pokaiya noda gongomunugei ki kau gora ki

raurupiyei manako ki pokaiya Mamanuga God e
si giripiyei bo?
24 Wainapumuri; Mama-nuga God e yonai
wagubu ke; ‘Diyu ragidai wi pokagere ka tawana
kwaiyanai ragidai Mamanuga God e si giripiyamu
ade wereyakaurapiyamu.’

25 Kau gora makeya makeya kwaenugei ki ka
mu kau kwakwarepugi Mamanuga God nene
wakamupu ki mibai mete kina. Ko kau gora rau-
rupiyei ki ka mu kau kwakwarepugi wakamupu
ki mibai ka pa mena.
26 Iyapana kwaiyanai mu kwakwarepu-maga
ka eba wakamupu ko mu gora makeya makeya
kwaetagamu idiwu ki ka Mamanuga God yabuiya
mu ka iyapana kwakwarepumaga wakamupu
ragidai ki mu maba e nene idiwu.
27 Mu kwakwarepumaga ka mu eba waka-
mupu ko Mamanuga God e gorai tapu ki mu
makeya makeya kwaetagamu pokere. Ko wiyo,
wi ka kwakwarepuga wakamupu ragidai ko Ma-
manuga God e gorai wi bamagau tapu uburau ki
wi eba wiwirapiyamu ade makeya makeya eba
kwaiwagamu. Wi midiga pa mataka-wagau ki
pokere tawana kwaiyanai ragidai ki ubumoto wi
raurunimoto.

28 Nau suwagani wainapumuri; Iyapana gwede-
wau mu kwakwarepu-maga Mamanuga God nene
wakamupu ko ade mu nuwamaga notamaga e
bameya pa mena ko yona mena tagamu ke; ‘Nu
ka Diyu ragidai,’ iyapana inako tagamu ki ka mu
eba mibai Diyu ragidai. Mu kwakwarepumaga ka
mu bani wakamupu ko mu nuwamaga notamaga

ka eba wirawena ki pokere mu kwakwarepumaga
wakamupu ki mibai ka pa mena.
29 Iyapana nima e nuwai notai eyaka mena
Mamanuga God bameya tondau ki ka e mibai
Diyu apunai. Mamanuga God Keyai bauwena
e rabinai wirapupu ko eba mu gora pokaiya e
kwakwarepui wakamupu ki e rabinai wirapupu.
Pa mena. Iyapana nima supasupai inako tondau
ki ka Mamanuga God uburoto iyapana ki e mama-
mai yagisi. Ko eba iyapana kaina mu ubumoto e
mamamai tagisi.

3

1 Ki pokere wi badidi maba wainapiyamu? Diyu
ragidai mu bama-mugu gwede bagi mo mete
kina bo pa mena? Ade mu kwakwarepumaga
wakapiyamu ki mibai mo mete kina bo?
2 Ena, ki mibai mete kina. Yabiri ka yau kena;
Mamanuga God e yonai iyapana tadeyana ki nana
wainapupu ki ka e yabiri Diyu ragidai yona ki mu
tadebu.
3 Baganai, ko Diyu ragidai dai e yonai ki mu
eba wadumupu sumamupu ko tagararamupu ki
pokere mu paere-maga ki pokaiya ka Mamanuga
God mu kuduba tagararatamini bo?
4 Pa mena, e naiya gwaiyaba wagubu ki e
eba wira-poto ko e badidi wagubu ki e makeya
makeya mena kwaeyagisi. Nu iyapana kaina ka
beraberai ko Mamanuga God e eba berayagisi. E
yonai mo okamupu ki wagubu ke;

‘Kau yonagi kuduba nuwagibi ka supasupai
kawaya iyapana waina-pomoto.

Mu ubumoto kau nidimoto wirawira ki ka mu kau
eba raurunimoto. Pa mena.'

5-6 Ko wainapumuri; Nu berokoi kwaigomu
sisipu idiwomu manako ki pokaiya
Mamanuga God e iyai bagi supasupai
ki tanai matarayagisi ki ka nu badidi
iwagamu? Nu iwagamu ke; 'Duna kemorau
ki tanai ka kawaya ko nawarau ka tanai
marai munta. Ki kwaitana nu sisipu
idiwomu berokoi kwaigomu ki ka nu
Mamanuga God waitapemei diyayai e
tanai wademei kawaya ki pokere e denai
bita nu negeyau ki ka e paerepiyau.' Nu
inako iwagamu bo? Ae, pa mena. Iyapana
dai notababa yonai inako tagamu ki pokere
nau suwagubuwani.

Mamanuga God e ka paere mo eba kwaewagau. E paere mo kwaewagubena ki ka e badidi maba aita ewa uburoto e idai gurai iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi?

7 Iyapana mo bani uburoto yagisi ke; 'Nau berasugoni umoni ki pokaiya ka Mamanuga God e yonai mibai ki tanai matarayagisi ki pokere e gwede nana nau bigibigi sidiyau ade denai bita nau tegeyau?'

8 Iyapana dai inako tagamu ki pokere karako ka nau mete kina yona ki kawareya berasugani, suwagani ke; 'Kaigamu berokoi kwaigomu da denai bagi kawaya nu bamanugu baiyagisi.' Wainapumuri, yona ki kuduba ka notababa yonai ko iyapana dai nau wereyakaurasinimupu tagubu

da nau yona inako suwegekeya umekeya. Mamanuga God aita uburoto iyapana ki bita tageni ki ka baganai.

Mamanuga God e yabuiya ka iyapana mo eba supasupai

9 Baganai, nu badidi iwagamu? Nu iwagamu ke; ‘Mamanuga God e yabuiya ka nu Diyu ragidai supasupai bagi kawaya ko iyapana kwaiyanai ragidai ki mu ka bigibigi.’ Nu inako iwagamu bo? Ae, pa mena. Nau eba ki nene suwaga-kani. Nau ororeya mena nidibuwani kewowena da Diyu ragidai ade iyapana kwaiyanai nu kuduba ka bigi umanibu dokodoko ragidai.

10 Mamanuga God e okai mosi wagubu ke;
‘Iyapana bagi supasupai mo eba tondau.
11 Iyapana mo nota supasupai eba kataiwena ade iyapana mo Mamanuga God e kwaenei eba kwaewagau.
12 Iyapana kuduba Mamanuga God tagararamupu kwakotagubu yawata kwaiya kayatagubu. Mibai, iyapana eyaka mena kwaitana bagi supasupai mo eba kwaewagau.
13 Iyapana popai urubamaga eba utamupu gwisimaga posiwagau ki maba ka iyapana ki mu umunu-maga wakawena manako yona beroko beroko ebo ebo mu umunu-mugu bauwagau. Mu tenawarimaga pokaiya ka mu yona beratagamu iyapana kerapumugu wadamu. Motamota berokoi iyapana metamiyamu popotagamu ki maba ka mu ubumu mu yonamaga pokaiya iyapana giritamiyamu.

14 Mu umunumugu ka kira yonai beroko beroko
mena bauwagau.
15 Mu garugaru mena iyapana bidara tageyamu
namutamiyamu.
16 Mu tawana tawana iwu ki ka mu iyapana girita-
miyamu pasutamiyamu ade nuwaboya mu
tageyamu.
17 Nuwabagi yawatai ki mu eba kataimugu,
18 ade mu Mamanuga God eba mayapiyamu. Ki pa
mena.'
Mamanuga God e okai inako wagubu.

19 Karako nu kataigibi da oragai apunai Mosisi gora tapu badidi wagau ki ka iyapana kuduba gora wadumupu doko ragidai ki mu nene. Gora ki pokaiya ka nu biginuga wekepamana yawatai mo pa mena ade gora ki pokaiya ka Mamanuga God e idai gurai aita iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau nu naurinugu ugwadiniyoto ragiragi.

20 Nu eba gora wademei doko makeya makeya kwaigemei ki pokaiya Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidini. Pa mena. Ko gora pokaiya ka nu kataigibi da nu paeremipi bigi kwaigibi.

Sumanuga pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai nidiyau

21 Karako ka Mamanuga God yawata waunai mosi mebu da nu yawata ki mena pokaiya e yabuiya bagi supasupai idiwana ki nana. Yawata ki e eba gora pokaiya mebu ko gora apunu Mosisi okapupu ade Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai takari kawaya aita

ewa badidi wenawagana uwamau emupu manako tagubu, yona ki mibai karako wenawena yau kena.

22 Iyapana gwedewau Iyesu Keriso sumapomoto, mu sumamaga ki mena pokaiya ka Mamanuga God mu iyapana bagi supasupai tadeni. E yabuiya ka iyapana kuduba nu kiyabunuga ka eyaka mena.

23 Nu kuduba paeremipi bigi kwaigibi ki pokere nu Mamanuga God e gari tagaiya uwama kawaya idiwei. Nu nubo kasiyaranuga pokaiya e taneya e gari rabineya baigamana da e nu iyaniyana ki yawatai mo pa mena.

24 Ko nu paerenuga ki denai bita nubo wadamana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi ade denai mena puyo karako suwagani yau nu negebu; Bigi nu umanibu doko-doko ki kuduba ka e Keriso Iyesu nu nene kwaewena ki pokaiya rikapupu kewowena da nu karako e yabuiya bagi supasupai mena idiwei.

25 Mamanuga God nu biginuga surupana taganugu kwenupana ki nana ka e Keriso tonopupu nu nene powena manako e darai nu nene kawapu. E inako kwaewena ki nu sumapemei ki mena pokaiya ka e nu biginuga kuduba empiyau surupiyau. Mamanuga God e yawatanuga inako mebu ki mibai ka e nuwaiya e notai bagi supasupai ki matarawagana ki nana. Takari kawaya iyapana bigi kwae-tagamawa ki ka e denai garugaru mena bita mu eba tageyawa ko e kwarisiwena mu nawanamaga tondawa.

26 Ko karako ka e ebo notai supasupai bagi kawaya ki matarapupu da nu kuduba Iyesu suma-

pamu ki mena pokaiya ka e uburoto nu biginuga
surupoto ade iyapana bagi supasupai nu nidini.
27 Mamanuga God ubupu nu nene inako
kwaewena ki pokere nu nuga ubumomu noda
gongomuigomu yabara kawakawaraigomu bo?
Pa mena. Badidi pokere pa mena? Nu gora
makeya makeya wiwirapemei ki pokaiya ka
Mamanuga God nu iyapana bagi supa-supai
nidiyau bo? Ae, pa mena, ki ka eba gora pokaiya
ko nu sumanuga mena pokaiya.
28 Nu kataigibi wetawetara da eba nu ubumana
oragai apunai Mosisi gora okapupu ki wiwirapa-
mana makeya makeya kwaigamana ki pokaiya
Mama-nuga God nu iyapana bagi supasupai ni-
dini. Nu sumanuga mena pokaiya ka e nu iyapana
bagi supasupai nidini.
29 Mamanuga God e ka Diyu ragidai nu mena
Mamanuga bo? Pa mena. E ka Diyu ragidai ade
iyapana kwaiyanai ragidai mete kina nu ewapuru
Mama-nuga God.
30 E ka eyaka mena ki pokere Diyu ragidai mu
sumamaga pokaiya ka e uburoto mu iyapana bagi
supasupai tadeni ade iyapana kwaiyanai ragidai
mu sumamaga pokaiya ka e uburoto mu mete
iyapana bagi supasupai tadeni.
31 Nu sumanuga yonai yau suwagu-buwani ki
ka oragai apunai Mosisi gora okapupu ki nau
kaupuwani bo? Pa mena. Nau sumanuga yonai
suwagu-buwani ki ka nau gora ki togipuwani.

4

Oragai Apunai Eburamu e Mamanuga God sumapupu

1 Nu ripakwarakwaranuga Eburamu e nene ka
nu badidi iwagamu? Nu sumanuga mena pokaiya
Mamanuga God e yabuiya iyapana bagi supasu-
pai idiwei ki katai ka e badidi maba katai-wena?
2 Nau nidiyani wainapumuri; Gwedegwede
kuduba apunu Eburamu kwaewagawa ki
pokaiya Mamanuga God ubupena e apunu
bagi supasupai sibena ki ka e eya bani
yabara kawakawarawagubena bo noda
gongomuwagubena. Ko Mamanuga God e
yabuiya ka apunu Eburamu uburana noda
gongomuwagana ki yawatai mo pa mena.
3 Mamanuga God e okai apunu Eburamu e nene
wagubu ke; ‘Apunu Eburamu e ka Mamanuga
God suma-pupu ki pokere Mamanuga God denai
e apunu bagi supasupai sibu.’
4 Ade yona keyakeyai mosi ka yau kena; Iyapana
nima upiyogono ki ka e upiwagau ki denai yadini.
E eba puyo yadini ko e muya nunurawa ki denai
makeya yadini.
5 Ko Mamanuga God e ka iyapana bigi kwae-
tagamu ragidai mu bigimaga empiyau manako
deni mena surupiyau ki apunai. Ki pokere iya-
pana nima paerepoto bigi kwaeyagisi ki ka e eba
gwede bagi mo kwaewagana da Mamanuga God
ki pokaiya e bigi suru-poto. Pa mena. E suma
mena suma-yogono ki pokaiya ka e bigi badidi
kwaewena ki kuduba ka Mamanuga God deni
mena notagogapoto ade iyapana bagi supasupai e
siyoto.
6 Nu eba nubo gwede mo kwaigamana da ki
pokaiya supasupaigamana ki nana ko Mamanuga
God e ebo kwaewena ki mena pokaiya ka nu mibi

mamamai e yabuiya bagi supasupai idiwomu. Or-
agai apunai Dewida yona ki nene oka mo oka-
pupu, wagubu ke;
7 ‘Iyapana gwedewau mu bigimaga Mamanuga
God notagogapupu ade utapupu ki mu ka
mibi mamamai idiwono.
8 Iyapana nima e bigi kwaewena ki Mamanuga
God deni mena suru-pupu e tagaiya
kwenupupu, ki ka e mibi mamamai
tondono.’
9 Oragai apunai Dewida nu mibi mamamai
idiwana yonai wagubu ki ka e iyapana
kwakwarepumaga wakamupu ragidai ki mu nene
mena yona ki wagubu bo? Pa mena, e iyapana
kwaiyanai kwakwarepumaga eba wakamupu
ragidai ki mu nene mete wagubu.

Nu Mamanuga God e okai kawareya iwagibi ke;
‘Apunu Eburamu ubupu Mamanuga God suma-
pupu ki pokere Mamanuga God denai e apunu
bagi supasupai sibu.’
10 Mamanuga God gwede mara e apunu bagi su-
pasupai inako sibu? E kwakwarepui wakamupu
were ewa yona ki sibu bo yabiri sibu were ewa
e kwakwarepui wakamupu? E yabiri apunu
bagi supasupai sibu were ewa e kwakwarepui
wakamupu.
11 Oragai apunai Eburamu e sumai pokaiya
ka Mamanuga God e apunu bagi supasupai sibu
manako iyapana ki mibai naigida mena kataitaga-
mana ki nana ka e ewa e kwakwarepui waka-
pamana keyakeyai ki mete kabuwa-pupu. Apunu
Eburamu inako kwaewena ki pokaiya ka iyapana
kwaiyanai mu kwakwarepumaga eba wakamupu

ko sumamaga mena pokaiya Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai idiwu ragidai ki mu ripak-warakwaramaga mibai ka Eburamu.

12 E ka nu Diyu ragidai nu mete ripakwarak-waranuga ko ki ka eba nu kwakwarepunuga wakamipi ki pokaiya. Pa mena. Oragai apunai Eburamu e kwakwarepui eba wakapupu makeya e sumai mena pokaiya badidi maba tondawa ki maba nu mete sumanuga mena pokaiya inako idiwomu manako ki mena pokaiya ka e nu ripak-warakwaranuga.

13 Apunu Eburamu e momoiyoma mete kina mu nene ka Mamanuga God gwaiyabawena, wagubu ke; ‘Nau waira yau kuduba kau umani nidiyakani.’ Mamanuga God gwaiyaba wagubu ki ka e eba apunu Eburamu gora makeya makeya kwaewagawa ki pokere e yona ki wagubu. Ko apunu Eburamu suma-wena ki mena pokaiya ka Mamanuga God ubupu e apunu bagi supasupai sibu ade gwaiyaba inako mete gwaiyaba-pupu.

14 Iyapana gora oragai ki mena makeya makeya kwaetagumpena manako ki pokaiya ka Mamanuga God mu denai gwaiyabatapena, ki ka mu sumamaga ki mibai pa mena ade Mamanuga God e gwaiyabai wagubu ki mete kororai.

15 Nu gora raurupemei ki pokaiya ka Ma-manuga God e nuwa-pupui nu bamanugu tondau. Ko gora ika pa mena maba ki ka nu badidi maba gora raurupamu?

16 Oragai apunai Eburamu e sumai pokaiya ka Mamanuga God ubupu e gwaiyabapupu da e momoiyoma ewa wenatagisi ki mu kuduba naigida mena kataitagisi wetawetara

da e gwaiyaba wagubu ki puyoi ka mu mete yadini. Nu Diyu gora wademei kwaigemei ragidai ade iyapana kwaiyanai apunu Eburamu sumawagawa ki maba mu mete suma-tagamu idiwu ragidai ki nu sumanuga mena pokaiya ka nu kuduba oragai apunai Eburamu e momoiyoma.

17 Mamanuga God e okai mosi apunu Eburamu nene wagubu ke; 'Iyapana ropani kawaya tawana tawana idiwu mu mamamaga ka kau.' Apunu Eburamu e ubupu Mamanuga God sumapupu ki pokere Mamanuga God e yabuiya ka nu kuduba apunu Eburamu e momoiyoma. Mamanuga God e yagisi ki ka popo-tagubu ragidai ade iyatagisi kimoto ubumoto, ade e yagisi ke; 'Gwedegwede kuduba naiya eba wenatagubu ki karako mataratagisi', e inako yagisi ki ka gwedegwede ki kuduba e umuneya mete mataratagisi.

18-19 Oragai apunai Eburamu e sumawagawa da e munui wenawagana ki nana. E wainai ka kagara tondawa ki pokere e munu wenapana ki yawatai pa mena. Ko apunu Eburamu e munui wenawagana ki nana sumawagawa manako e sumai ki pokaiya ka e iyapana ropani kawaya tawana tawana kuduba nu ripakwarakwaranuga ubupu, mibai ka Mamanuga God e naiya gwaiyabapupu sibu, wagubu ke; 'Kau momogi ka aita ewa ropani kawaya supama maba miniyoto daburi.' Oragai apunai Eburamu e magurawena, e kwamurai ka apunai ida daikere kewo-wena (100) kwaitana. E midi ka roparopawena kasiyarai pa mena ade e wainai Sera e munu wenapana marai ki ororeya mena kewowena. Ko e sumai eba mareyawena

ko e munui wena-wagana ki nana sumawagawa
tondawa.
20 E sumai ki e eba kamadubu ade Mamanuga
God e badidi gwaiyabapupu ki e notai apeya
apeya eba wainapiyawa. E sumai ki uburawa e
eya togipiyawa ki pokere e Mamanuga God e si
esida mena tepapiyawa tondawa.
21 E katai-wena wetawetara da Mamanuga God
badidi gwaiyabawena ki mibai kuduba aita we-
nayagisi.
22 E sumai ka ragiragi kawaya inako ki pokere
‘Mamanuga God ubupu e apunu bagi supasupai
sibu’.
23 Mu oka mibai bagi kawaya okamupu da ‘Ma-
manuga God e apunu bagi supasupai sibu’, oka
ki ka eba oragai apunai Eburamu e eya mena ki
yonai,
24 ko ki ka iyapana gwedewau nu Kaiwawonuga
Iyesu powena ki ade iyapupu Apunai e sumape-
mei ki nu mete yonanuga. Nu sumanuga pokaiya
ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai
nidini.
25 Nu bigi kwaigemeya ki pokere ka Mamanuga
God nu Kaiwawonuga Iyesu wadubu iyapana
idiamaga rabineya tapu da mu e mini-mupu poyo.
Ko e nu teniyana da nu Mamanuga God yabuiya
bagi supasupai mena idiwana ki nana ka Ma-
manuga God ubupu e ade iyapupu kipu ubupu.

5

Nuwabagi ade mamama ki yonai

1 Naiya ka nu Mamanuga God e iyaraiyoma
idiweya ko nu nuwabagi rabineya idiwana ki

nana ka nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso bauwena
tenibu dobonibu da nu karako nu sumanuga
pokaiya Mamanuga God e yabuiya iyapana bagi
supasupai idiwei.
2 Nu paerenuga ki denai bita nubo wadamana
ko ki ka Mamanuga God e Keriso pokaiya rika-
pupu deni mena nu wadinibu bagi karako idiwei.
E yawata-nuga mebu ki nu sumapemei ki pokere
nu aita ewa Mamanuga God e taneya e mete
idiwana ki nawanai nu karako mibi mamamai
idiwei.
3 Nuwaboya bita ebo ebo nu bamanugu bauwa-
gau ki ka nu mibi mamamai mete idiwei mibai
ka nu katainugu da nu giruru maba ki kobaiya
teteigamu ki ka nu sumanuga ragiragiyagisi.
4 Nu giruru maba ki eba kamadamu ko kobaiya
teteigamu buridere baigamu ki ka Mamanuga
God nu eminiyoto, yagisi ke; 'Wi ka baganai'. E in-
ako yagisi manako ki pokaiya ka nu puyo aita ewa
wadamana ki mete notapomu nawanai idiwomu.
5 Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi
Kawaya puyo negebu ki pokaiya ka e eya nota
kwarikwarisi ki notai awana maba kwebu wira
nu rabinanugu posiwena ki pokere nu ewa puyo
wadamana nawanai idiwei ki nu eba paerepamu
ko yadamu.

6 Nu naiya kwakoigibi kasiyaranuga pa mena
iweya ki makeya nu Mama-nuga God e ebo
winepupu marai ki bauwena ka e Keriso tonop-
upu nu bigi kwaigemeya ragidai nu nene powena.
7 Iyapana kaina nu nuga iyanuga nu
kowanuguma supasupai kwaetagamu ragidai ki
mu iyamaga nene tamana mu nene popoigamana

ki ka ragiragi kawaya. Kataina, nu dai bani waina-
pemei da iyapana bagi kawaya kwae-tagamu
ragidai ki mu nene nu popo-igamu ka baganai.
8 Ko Mamanuga God e notai nu bamanugu
ka kawaya daganani esida, mibai ka nu berokoi
kwaigemeya bigi rabineya idiweya ki makeya ka
e Keriso tonopupu nu nene powena.
9 E nu nene powena ade e darai nu nene
kawapu ki pokaiya ka nu karako Mamanuga God
e yabuiya bagi supa-supai idiwei. Ko eba ki
mena ko kawaya esida ka yau kena; Nu biginuga
pokaiya ka Mamanuga God e nuwai nu bama-
nugu pupuwena ko e nuwapupui ki nu Keriso
pokaiya baibigapamu bita eba yadamu.
10 Naiya ka nu Mamanuga God e iyaraiyoma
idiweya ko e Gubagai powena ki pokaiya ka e
tenibu dobo-nibu e eya kowaiyoma nu nidibu.
Karako ka Keriso ade iyawena kipu ubupu iyaiya
tondau ki pokere e iyai ki pokaiya ka nu mete kina
iya waunai ki bananapamu.
11 Ko eba ki mena; Nu Kaiwawonuga Iyesu
Keriso pokaiya ka nu Mamanuga God bameya
mamama-igemei mibai ka e ubupu nu dobonibu
ade e eya kowaiyoma nu nidibu.

Apunu Adamu yo Keriso

12 Bigi waira yau kawareya bauwena
kawayawena kayawena ki kerarai ka apunu
eyaka mena. Ade bigi ki pokaiya ka e po mete
wadubu bauwena. Apunu Adamu e pokaiya ka
iyapana kuduba bigi kwaetagamawa kebomawa
ki pokere po mete kawayawena kayawena waira
kuduba wadubu.

13 Gora eba bauwena makeya ki ka bigi ika mete
kina ko ki makeya ka iyapana paere-pamawa ko
mu bigimaga ka Mamanuga God empiyawa ko
eba iyabapiyawa.
14 Apunu Adamu tondawa yabadawa da apunu
Mosisi makeya ki ka po kawaya-wena kayawena
waira kuduba wadubu. Mamanuga God badidi
wagubu ki apunu Adamu wainapupu ko e ubupu
Mama-nuga God e umunui kwenupupu ki pokere
powena. Iyapana dai apunu Adamu paerepupu
ki maba mu eba paeremupu ko mu mete ade
popotagubu.
Apunu Adamu e ka apunu ewa bauwagana
apunai ki e keyakeyai,
15 ko mu apeya ka eba ewapuru. Apunu Adamu
e ka bigi wadubu nu negebu ko Mamanuga God
e puyoi deni mena nu negebu yau ka eba Adamu
bigi negebu ki maba. Pa mena. Apunu Adamu
paerepupu ki pokaiya ka iyapana ropani kawaya
popotagubu. Ko nu paerenuga ki denai bita nubo
wadamana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni
mena nu wadinibu bagi. E inako kwaewena
ka puyo kawaya esida. E puyoi ki kena ka e
ubupu apunu eyaka mena Iyesu Keriso pokaiya
deni mena nu negebu manako Keriso ubupu nu
wadinibu bagi.
16 Mamanuga God e puyoi ade apunu Adamu e
paerei ki mu ka eba ewapuru. Paere eyaka mena
ki pokaiya ka Mamanuga God e idai gurai nu
kuduba naurinugu ugwadiniyau ragiragi, wagau
ke; ‘Wi kuduba ka bigibigi’. Ko e puyoi pokaiya
ka e nu paerenuga ropani kawaya ki empiyau
ko ade nidiyau, wagau ke; ‘Wi ka eba bigibigi ko

supasupai.’

17 Mibai, apunu eyaka mena paerepupu ki
pokaiya ka po kawaya-wena kayawena waira
kuduba wadubu. E ka apunu eyaka mena ko e
pokaiya ka po nu kuduba bamanugu bauwena.
Ko ki kuduba ka erida. Apunu eyaka mena
mosi Iyesu Keriso e kwaewena ki ka kawaya da-
ganani esida. Iyapana kuduba nu paerenuga ki
denai bita nubo wadamana ko ki ka Mamanuga
God e deni mena rikapupu kawaya daganani nu
nene kwaewena manako wadinibu bagi. Iyapana
gwedewau Mamanuga God e yabuiya supasupai
idiwana ki puyoi wadumupu ragidai ki mu ka
Keriso pokaiya iya yadini ade kaiwawotagisi idi-
wono.

18 Ki pokere wainapumuri; Apunu eyaka mena
paerepupu bigi kwaewena ki pokaiya ka Ma-
manuga God nu iyapana kuduba bigibigi nidiyau.
Ko ki maba, apunu ade mosi gwede bagi supasu-
pai eyaka mena kwaewena ki pokaiya ka bigi nu
kuduba umanibu dokodoko ki ka Mamanuga God
ubupu rikapupu manako iyanibu.

19 Apunu eyaka mena ubupu Mamanuga God e
umunui kwenupupu ki e pokaiya ka nu iyapana
kuduba bigibigi. Ko ki maba, apunu ade mosi
Mamanuga God e umunui wadubu ki e pokaiya
ka Mamanuga God nu iyapana bagi supasupai
nidiyau.

20 Gora pokaiya ka nu biginuga matarawena
kawayawena kayawena. Ko nu biginuga
kawayawena kayawena ki ka maraitau erida
ko Mamanuga God e eya puyoi deni mena nu
negebu ki kawayawena kayawena ka kawaya

esida.
21 Ki pokere baganai; Iyapana bigi kwaetaga-
mawa ki pokaiya ka po kawaiwena. Ko ade ki
maba, nu Mamanuga God e yabuiya iyapana bagi
supasupai idiwei ki pokaiya ka e nu deni mena
wadinibu bagi manako e puyoi ki mete kawai-
wena da nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso pokaiya
ka Mamanuga God uburoto nu waraniyoto man-
ako iya maramara idiwana kaiwana ki yawateya
nu nakaniyoto.

6

*Nu Keriso pokaiya iyaigibi ki pokere bigi kasi-
yarai kewowena*

1 Nu yona iwagibi yau kawareya ka nu badidi
iwagamu? Mamanuga God nu deni mena wa-
dinibu bagi ki puyoi kawayawagana ki nana ka nu
bigi kawareya kawareya ade kwaigomu bo?
2 Ae, pa mena. Bigi kasiyarai nu rabina-nugu
ki kewowena ki pokere nu badidi maba bigi
kawareya ade kwaigomu?
3-4 Wi kataigubu kewowena da nu Keriso Iyesu
e naureya idiwana ki nana e si pokaiya siruwai-
gibi ki ka nu keyakeyai maba mete kwaigibi. Nu
siruwaigibi ki ka Keriso powena ki maba nu mete
popoigibi ade e urubau supu ki maba nu awana
rabineya sumipi. Mamanuga God e kasiyarai
tanai bagi kawaya pokaiya Keriso iyapupu kipu
ubupu ki maba e nu mete iyanibu iya waunai
negebu da nu karako iya ki rabineya idiwei.
5 Ko wainapumuri; E powena ki maba nu e nau-
reya mete popoigibi ki ka e iyawena kipu ubupu

ki maba nu e naureya mete inako iyaigibi kimpi
ubumpi.
6 Nu katainugu da naiya ka bigi kasiyarai nu
umanibu dokodoko ki pokere nu bigi ki mena
diriwai kwaige-meya. Ko bigi ki kasiyarai kuduba
karako kewowena mibai ka nu iyanuga oragai ka
Keriso wadubu ripa korosi naureya e mete ika
minimupu poyo da gwede mosi karako nu eba
umaniyau dokodoko.
7 Mibai, iyapana nima powena ki ka bigi e naiya
umapu dokodoko ki kasiyarai kuduba e bameya
wana kewowena.
8 Nu Keriso mete popoigibi ki ka nu mete
sumapemei da e iyawena kipu ubupu ki maba nu
mete inako iyaigibi kimpi ubumpi karako e mete
idiwei.
9 Nu kataigibi wetawetara da Keriso powena
ki ka Mamanuga God e deni mena iyapupu kipu
ubupu ki pokere e ade ewa eba poyagisi. Po
kasiyarai ki kuduba e raurupupu kewowena.
10 E powena ki ka e nu biginuga nene po-wena
manako bigi kasiyarai ki kuduba ki e purupupu
kewowena. Ko karako ka e iyawena kipu ubupu
iya maramara tondana kaniyana ki iyai wadubu
manako Mamanuga God nene tondau.
11 Ki maba, wi mete inako waina-piyoi. Bigi
kasiyarai naiya wi umanibu dokodoko ki kuduba
kewowena. Wi karako Keriso Iyesu e naureya
idiwu ade e pokaiya iyaigubu ki pokere wi Ma-
manuga God e nene mena idiwoi.
12 Wainapumuri, wi midiga kwakware-
puga aita ewa puwayagisi ki wi naigida mena
empiyoi kwaenda bigi kasiyarai wi taininiyoto

da wi midiga kwakware-puga poisiyasiyai
wainapiyamu ki mena kwaiwagi.
13 Wi midiga bo wi idaga kerapuga mo berokoi
nene eba nidapu-muri kwaenda wi manamai-
wagi bigi mena kwaiwagi. Ko wi nuwaga no-
taga kuduba Mamanuga God mena kwemuri. Wi
popoigubu ko ade iyaigubu kewo-wena ki pokere
wi nuwaga notaga ade wi idaga kerapuga kuduba
ki deni mena Mamanuga God puyo kwemuri
manako e upi bagi supasupai ki mena kwaiwagi.
14 Wi ka eba gora kobaiya idiwu ko wi paerega
ki denai bita wibo wadamana ki ka Mamanuga
God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi ki
kasiyarai pokaiya ka wi idiwu. Ki pokere bigi eba
wadumuri wi kawaiga simuri ko bigi tagarara-
pumuri.

Bagi supasupai mena idiwana ki diriwai kwaigomu

15 Karako nu badidi iwagamu? Nu eba gora
kobaiya idiwei ko Mamanuga God e ubupu nu
bitanuga rikapupu deni mena nu wadinibu bagi
ki pokere nu bigigomu ki ka baganai bo? Pa mena,
ki ka eba baganai.
16 Wi kataigubu kewo-wena da wi iyapana mosi
e umunui wadoi ade e bigabigai kwaiwogoi ki ka
iyapana ki wi kawaiga ade wi ka e bigabigaiyoma.
Ki maba, wi nota berokoi badidi kabuwaniyau
ki makeya makeya bigi kwaiwogoi ki ka nota
berokoi ki wi kawaiga manako denai ka wi po
banana-pumuri. Ko wi Mamanuga God e bo-
nanai wadumuri makeya makeya kwaiwogoi ki

ka Mamanuga God wi kawaiga manako denai ka
e uburoto wi iyapana bagi supasupai nidini.
17 Karako Mamanuga God paraupamu; Naiya
ka nota berokoi wi umanibu dokodoko man-
ako nota ki badidi kabuwaniyawa ki wi makeya
makeya e bigabigai mena kwaigamawa. Ko
karako ka kabuwa mibai supasupai bauwena wi
rabinagau tawawena manako kabuwa ki badidi
kabuwaniyau ki mena wi makeya makeya kwai-
wagamu.
18 Bigi naiya wi umanibu dokodoko ki ka Ma-
manuga God ororeya mena rikapupu kewowena
ki pokere karako ka e yabuiya supasupai bagi
kawaya idiwana ki notai mena wi umaniyoto
dokodoko bigabigai kwaiwagi.
19 Wi kataiga ka eba kawaya ki pokere nau
keyakeyai mamatarai ki mena suwagani da wi
matarau waina-pumuri. Naiya ka wi midiga ade
wi idaga kerapuga kuduba berokoi nene nidapa-
mawa ade bigi ki mena bigabigai kwaigamawa.
Ko karako ka wi nuwaga notaga kuduba Ma-
manuga God kwe-muri manako e nene bagi supa-
supai idiwana ki notai mena notapiyoi biga-bigai
kwaiwogoi.
20 Wi naiya nota berokoi ki mena diriwai
kwaiwagamawa ki makeya ka bigi wi umanibu
dokodoko e bigabiga-iyoma idiwa ko Mamanuga
God e yabuiya supasupai idiwana ki notai wi eba
kataigubu.
21 Ko wi bigi inako kwaiwagamawa idiwa ki
ka wi denai gwede bagi mo wadumupu bo pa
mena? Ki pa mena. Tomo ki denai ka po ebo
mena. Wi naiya badidi kwaiwagamawa ki karako

wainapiyamu ki ka wi midimama wadiniyau.
22 Ko bigi kuduba naiya wi umanibu dokodoko
ki ka Mamanuga God e karako rikapupu
kewowena manako e eya bigabigaiyoma wi
nakanibu. E inako kwaewena ki mibai kipu ka
yau kena; Wi karako e eya nene bagi kawaya
idiwu manako ki pokaiya ka wi maramara
idiwana kaiwana ki iyai ewa wadumuri.
23 Nu bigi kwaigemei ki denai ka nu po banana-
pamu. Ko Mamanuga God e puyoi deni mena
nu negebu ka yau kena; Nu Kaiwawonuga Keriso
Iyesu pokaiya ka nu iya maramara idiwana kai-
wana ki iyai yadamu.

7

Keyakeyai mosi anika naureya

1 Kowaniyoma, wi ka gora kataigubu ragidai ki
pokere nau karako keyakeyai gora naureya suwa-
gani ki wi wainapumuri; Iyapana iyaiya tondau
ki ka gora badidi wagau ki e makeya makeya
kwaeyogono ko e poyagisi ki ka gora ki kasiyarai
e bameya ki mete kewoyagisi.
2 Ade keyakeyai mosi ka yau kena; Ridi nima e
nobomoi iyaiya tondau ki ka gora taburuba maba
e naureya umapu dokodoko ki pokere e nobomoi
ki e eba ragipoto. Ko e nobomoi poyagisi ki ka
gora taburuba maba e naureya umapu dokodoko
ki rikawena.
3 Ki pokere, ridi mosi e nobomoi iyaiya ton-
dau manako ridi ki kayayagisi apunu mosi mete
iwono ki ka iyapana e siyomoto, tagisi ke; ‘Kau
nobomogi rauru kawakawarapipi’. Ko e nobomoi
poyagisi ki ka mu inako eba tagisi mibai ka gora

naiya e nobomoi naureya umapu dokodoko ki karako rikawena. E apunu kudubai mosi uworoto ki mete baganai.

4 Kowaniyoma, nau keyakeyai yau suwagubuwani ki ka wi iyaga ki keya-keyai. Keriso powena ki ka wi e mete popoigubu ki pokere gora naiya wi umanibu dokodoko ki kasiyarai wi bamagau ki kewowena. Karako ka wi iyawena kipu ubupu apunai ki e nene mena idiwu manako ki pokaiya ka nu upinuga Mamanuga God nene ki mibai kirau.

5 Nu naiya nota oragai pokaiya nu midinuga kwakwarepunuga badidi kabuwaniyawa ki makeya makeya mena kwaigemeya idiweya ki ka gora bau-wena nu kwakwarepunuga poisiyasiyai wainapemeya ki notai yangarapupu da nu po upi ki mena kwaigemeya.

6 Ko karako ka nu eba gora kobaiya idiwei. Nu Keriso mete popoigibi ki pokere gora naiya nu umanibu dokodoko ki ka Mamanuga God e rikapupu kewowena. Naiya ka nu gora oragai oka pokaiya tamupu ki mena makeya makeya kwaigemeya ko karako ka Mamanuga God e eya Keyai yawata waunai mebu da nu yawata ki pokaiya upigemei idiwei.

Bigi ade gora ki yonai

7 Gora nene ka nu badidi iwagamu? Gora bigi negeyau bo? Ae, pa mena. Ko gora eba bauwagubena ki ka nau badidi maba bigi ki yawatai kataisugubena? Gora wagau ke; ‘Kau waretagi e gwede-gwedei eba yabu gedegedepiyowa.’ Gora inako eba wagubena ki ka nau

waretani e gwedegwedei yabu gedegede-pana ki
yawatai nau eba kataisugubena.
8 Nau bigi eba kwaesugana ki nana gora
wagubu ko gora ki pokaiya ka bigi nau rabinaneya
ki yangarapupu kipu ubupu manako yabu
gedegede ki notai nau rabinaneya kawayawena.
Gora ki eba tondibena ki ka bigi nau rabinaneya
ki kasiyarai mete eba matarawagubena.
9 Naiya, nau gora eba kataisugubuwani ki
makeya ka nau iyaiya tondekeya. Ko nau gora
ki kataisugubuwani ki ka gora bauwena bigi nau
rabinaneya ki yangarapupu kipu ubupu,
10 manako nau keyaini po maba powena. Gora
nau iyasiniyana ki nana wainapuwani ko nau
gora ki pokaiya eba iyasugubuwani ko nau po
maba posugubuwani.
11 Nau berokoi eba kwaesugana ki nana gora
sidibu ko bigi nau yabarani bodapupu ki ubupu
nau beraberasinibu ade nau kerapuneya wadubu
manako ewa nau susinibu poyo.
12 Mamanuga God e gorai ka tanai kawaya ade
gora ki rabineya debai ebo ebo ka mete tanai
kawaya, supasupai kawaya, ade bagi kawaya.
13 Gora bagi kawaya ki bauwena nau po tegebu
bo? Pa mena. Ki ka eba gora nau po tegebu
ko bigi nau rabinaneya tondawa ki kipu ubupu
gora bagi kawaya ki pokaiya nau susinibu poyo.
Bigi ka berokoi kawaya ko nu ki mibai naigida
mena kataiga-mana wetawetara ki nana ka gora
bauwena nu kabuwanibu. Gora pokaiya ka nu
biginuga oragetapupu.
14 Nu katainugu da gora ki ka nu keyainuga
nene. Ko nau ka iyapana kaina ki pokere bigi

nau umasinibu dokodoko ki yabirisiniyau da nau
e mena bigabigai kwaesugakani.
15 Nau badidi kwaesugakani ki nau babasugu-
buwani. Nau eba nuwaneya kwaesugana ki nau
kwaesugakani ade nau nuwaneya kwaesugana ki
nau eba kwaesugakani.
16 Ko nau eba nuwaneya kwaesugana ki kwae-
sugakani ki pokaiya ka nau mete mibipakani
da Mamanuga God e gorai tapu ka supasupai
kawaya.
17 Ki pokere nau eba nuwaneya kwaesugana
ki kwaesugakani ki ka eba nau niya ki kwaesug-
akani ko ki ka bigi nau rabinaneya tondau ki e
kwaewagau.
18 Nau kataineya da nau kwakwarepu-neya ka
gwede bagi mosi eba tondau. Nau nuwani notani
pokaiya ka nau bagi mena kwaesugana waina-
pakani ko nau bagi mena kwaesugana ki kasi-
yarai nau bamaneya pa mena.
19 Gwede bagi ki nau kwaesugana wainapakani
ki nau eba kwaesugakani ko berokoi ki nau
eba nuwaneya kwaesugana waina-pakani ki nau
kawareya kawareya kwaesugakani.
20 Ki pokere, nau notani yau notapakani;
Nau eba nuwaneya kwaesugana wainapakani
ki kwae-sugakani ki ka eba nau niya inako
kwaesugakani ko ki ka bigi nau rabina-neya
tawawena tondau ki e kwaewagau.

21 Nau rabinaneya gwede upiwagau banana-
puwani ka yau kena; Nau bagi kwaesugana
wainapakani ko berokoi garugaru mena bauwa-
gau wata ararawagau.

22 Nau nuwani notani pokaiya ka nau Ma-
manuga God e gorai tapu ki mamamai waina-
pakani,
23 ko nau rabinaneya ka nau kasiyara kudubai
mosi mete upiwagau wainapakani. Kasiyara
ki uburau nau rabinaneya notapakani ki mete
kandetagamu manako bigi nau kwakwarepuneya
upiwagau ki kasiyarai nau umasiniyau dokodoko.
24 Akae, nau babasugubuwani nuwaboya
waina-pakani. Nau badidi kwaesugani? Nau
kwakwarepuni ka po yawateya kaya-wena
kaniyau ki pokere nima waitasini-yoto nau barani
yadini?
25 Nau Mama-nuga God paraupakani. Nu
Kaiwawo-nuga Iyesu Keriso e mena kwaeyagisi.
Nau niya iyani nene ka nau inako wainapakani;
Nau nuwani notani ka Mamanuga God e gorai ki
kawareya ukwarau ko nau midini kwakwarepuni
ka bigi deneya tainipiyau.

8

Mamanuga God e Keyai ki kasiyarai pokaiya idiwomu

1 Ki pokere, nu Keriso Iyesu e naureya idiwomu
ki ka nima mo eba baiyagisi e idai gurai nu
naurinugu ugwadiniyoto ragiragi yagisi ke; ‘Wi
paeremupu’. Pa mena.
2 Naiya ka bigi yo po ki kasiyarai nau umasinibu
dokodoko ko Keriso Iyesu pokaiya ka Mamanuga
God e ebo Keyai ki kasiyarai pokaiya nau
rikasinibu iya tegebu.
3 Oragai apunai Mosisi e bauwena gora nu wa-
diniyana supasupa ki nana tapu ko nu ka bigibigi

ki pokere gora ki kasiyarai nubawena nu wa-
diniyana supasupa ki yawatai mo pa mena. Ko
Mamanuga God e ubupu e eya Gubagai nu nene
tonopupu nu yawatanuga mebu. Nu biginuga
deni mena surupana ki nana ka e iyapana kaina
nu maba wenawena. E eya ka bigi pa mena ko e
iyapana kaina nu biginuga nene powena manako
ki pokaiya ka e nu biginuga kuduba ki kasiyarai
taisi kurakurapupu kewo-wena.
4 Mamanuga God e inako kwae-wena da ki
pokaiya ka gora supasupai badidi wagau ki mibai
kuduba nu rabinanugu matarawagana ki nana.
Nu ka eba nu nubo midinuga kwakwarepu-nuga
kabuwaniyau ki kwaigemei ko nu ka Mamanuga
God e eya Keyai badidi kabuwaniyau ki mena
makeya makeya kwaigemei iwei.
5 Iyapana gwedewau mu mubo midimaga
kwakwarepumaga nuwaiya tainitamiyau ki
makeya makeya kwae-tagamu ki mu nuwamaga
notamaga ka nota ki mena kawareya ukwarau.
Ko iyapana gwedewau Mamanuga God e Keyai
badidi wagau ki makeya makeya kwaetagamu ki
mu nuwamaga nota-maga ka Mamanuga God e
Keyai nuwaiya badidi wainapiyau ki mena mu
notapiyamu.
6 Iyapana nima e nuwai notai e ebo midi
kwakwarepui tainipiyau ki poisiyasiyai mena
wainapiyau makeya makeya kwaewagau ki de-
nai ka e po bananapoto. Ko iyapana nima e
nuwai notai Mamanuga God Keyai ki yabiri-piyau
makeya makeya kwaewagau ki denai ka e iya ade
nuwabagi banana-poto.
7 Iyapana nima e midi kwakware-pui ki

poisiyasiyai mena wainapiyau ki ka e Mamanuga God e iyarai. Mama-nuga God e gorai badidi wagau ki e eba kwaewagau mibai ka e kwakwarepui pokaiya gora badidi wagau ki kwae-wagana ki yawatai mo pa mena.

8 Iyapana gwedewau mu mubo midi-maga kwakwarepumaga nuwaiya ki mena kwaetogomono ki ka Mamanuga God e rabinai ki mu eba wadamu bagi.

9 Mamanuga God e eya Keyai wi rabinagau ton-dau ki ka e nuwaiya badidi wainapiyau ki mena wi makeya makeya kwaiwagi. Ko iyapana gwede-wau Keriso e Keyai mu rabinamugu pa mena ki mu ka eba Keriso e nene.

10 Keriso e eya wi rabinagau tondau ki ka wi midiga kwakwarepuga bigi pokaiya aita poyagisi ko wi keyaiga ka iyaiya tondono mibai ka wi Mamanuga God e yabuiya supasupai bagi kawaya idiwu.

11 Keriso powena ko Mamanuga God e ade iya-pupu kipu ubupu. E Keyai wi rabinagau tondono ki ka e Keriso iyapupu kipu ubupu ki maba ka e Keyai wi rabinagau tondau ki pokaiya ka e wi midiga kwakwarepuga aita puwayagisi ki mete iyapoto.

12 Kowaniyoma, nau yonani yau wi nidiyani wainapumuri; Mamanuga God nu nene kawaya daganani wainapupu kwaewena ki pokere denai ka nu e nuwaiya badidi idiwana wainapiyau ki mena nu makeya idiwomu ko eba nu midinuga kwakwarepunuga nuwaiya taininiyau ki inako idiwomu.

13 Nu midinuga kwakwarepunuga nuwaiya

taininiyau ki mena kwaigomu idiwomu ki ka nu denai po bananapamu. Ko nu berokoi badidi kwaiwagamana waina-pemei ki kuduba Mamanuga God e Keyai negebu ki kasiyarai pokaiya deni mena taisi kurakurapamu tainipamu poyo ki ka nu iya maramara idiwana kaiwana ki iyai aita ewa yadamu.

14 Iyapana gwedewau Mamanuga God e eya Keyai mu yabiritamiyau makeya makeya kayatagamu ki ka mu Mamanuga God e munuiyoma mibai.
15 Mamanuga God e eya Keyai wi negebu ki ka eba wi kudu ki bigabigai ade kwaiwagamana ki nana negebu. Pa mena. E Keyai pokaiya ka nu e eya munuiyoma mibai wenaigibi ki pokere e Keyai ki kasiyarai pokaiya ka nu eyaka eyaka nu Kawainuga God inako parau-pomu, iwogomu ke; ‘Mamai, kau ka nau Mamai mibai’.
16 Mamanuga God e eya Keyai bauwena iyapana kaina nu keyainuga mete dibipupu ki matarapiyau da nu Mamanuga God e munui-yoma idiwei,
17 ki pokere e ubupu e iyapanaiyoma mu puyomaga winepupu e eya bameya nakapupu ki puyoi e nu mete negeni yadamu. Ko eba ki mena; E puyo Keriso kweyana ki nana winepupu nakapupu ki puyoi mete kina ki e nu mete negeni yadamu. Keriso bita yo midi makari bananapupu ki maba nu mete inako bananapamu ki ka aita ewa e esida kawaiwena tondau ki wateya nu mete kina e mete ewapuru ika idiwomu.

Nu aita ewa Mamanuga God e taneya idiwomu

18 Nau inako wainapakani; Nu karako yewe
wairau bita yo midi makari bananapemei ki
kuduba ka maraitau erida ko aita ewa Mamanuga
God e taneya e gwede bagi kawaya mosi matara-
poto nu negeni ki ka kawaya esida.
19 Mamanuga God e munuiyoma nu watanuga
matarapana negeyana marai bauwagana
ki nana ka e yamanai kuduba karako bagi
ububuratagamu nawanai idiwu.
20-21 Mamanuga God e ebo nuwaiya badidi no-
tapupu ki e kwaewena ki pokere gwedegwede
kuduba yewe wairau wenatagubu ki idiwono
kaiwono da mu maramaga baiyagisi ki ka mu
popotagisi puwa-tagisi. Ki ka eba mu mubo nuwa-
mugu puwatagamana ko Mamanuga God e ebo
wagubu ki makeya wenayagisi. Ko mara aita
bauwagana da mu inako eba puwatagamana ki
nana ki nawanai mu karako idiwu. Mara ki
baiyagisi ki ka Mamanuga God e yamanai kuduba
ki mo eba puwayagisi. E ubupu e munu-iyoma nu
rikanibu e eya taneya nakanibu idiwei ki maba ka
e uburoto manako po kasiyarai e yamanai kuduba
umatapu dokodoko ki e rikapoto da mu mete kina
e taneya bagi kawaya inako idiwono.
22 Nu katainugu da Mamanuga God kunuma
waira yamanapupu makeya yabadawa da
karako ka ridi munu wenapamana makarai
wainapiyamu ki makarai maba ka e yamanai
kuduba ki mu mete wainapiyamu ‘aige aige’
tagamu idiwu.
23 Ko eba mu mena makaritagamu ko nu e
Keyai pokaiya puyo yabiri wadimipi ragidai ki nu
mete kina nu rabinanugu makarigemei ‘aige aige’

inako iwegemei. Mamanuga God ubupu nu ko-
danibu ki mibai e matara-pana ade gwede oragai
nu umanibu dokodoko ki kuduba e rikapana ki
marai bauwagana ki nana ki nawanai nu idiwei.

24 Karako ka nu mibai ki nu yabunugere
matarau eba empemei ko Mamanuga God
aita ewa gwede matara-wagana wagubu ki nu
sumapemei. Nu sumanuga ki pokaiya ka e iya
waunai negebu manako gwede ewa bauwagana
wagubu ki nawanai nu idiwei. E gwede-gwede
ki kuduba karako nu negebena kewowagubena
ki ka nu gwede mo eba sumampibena nawanai
idimpibena,
25 ko karako ka nu gwede eba empemei ki
bauwagana nawanai idiwei ki pokere nu eba
iyaruiyaruigomu ko kwarisigomu nawanai idi-
womu.
26 Ki maba, nu nuwanuga notanuga ka kasiyarai
pa mena ko Mamanuga God e eya Keyai negebu
ki nu waita-niyau ade toginiyau. Nu badidi maba
Mamanuga God bameya waita nene gurigurig-
mana ki nana ki nu nuga naigida eba katain-
ugu. Ko e Keyai ki e madanai ka daikere daikere
ki pokere e nu nene uburau Mamanuga God
kawareya kawareya siyau. Nu mibi yadi ubumei
Mamanuga God siyemei ki ka maraitau erida ko
e eya Keyai nu nene uburau nu nuwaboyanuga
matarapiyau ade mibai ‘ikui akui’ Mamanuga God
kabuwapiyau ki ka kawaya esida eba iwagamana
makai.
27 Mamanuga God e ka iyapana kuduba nu
nuwanuga notanuga empiyau ki apunai ki pokere
e eya Keyai nu rabinanugu badidi waina-piyau ki

e mete empiyau. Ade Mama-nuga God e nuwaiya ki kuduba e eya Keyai ki mete kataiwena ki pokere e keyai ki nu nene uburau Mamanuga God nuwaiya badidi wainapiyau ki makeya mena kawareya kawareya e siyau.

28 Nu kataigibi wetawetara da Mama-nuga God e ebo nuwaiya winetapu nakatapu e mena nota kwarikwarisi-piyamu ragidai ki mu bamamugu gwede ebo ebo baitagisi ki ka Mamanuga God uburoto gwede ki kuduba wirapoto mu bagimaga nene taroto.

29 Iyapana gwedewau Mamanuga God ororeya mena ubupu mu winetapu ki ka e ororeya mena mu e eya nene mete nakatapu kewowena da mu nuwamaga notamaga e Gubagai nuwai notai ki maba wenawagana ki nana. Mu e munuiyoma in-ako idiwono ki ka e munuiyoma ropani kawaya ki mu paunamugu ka e eya Gubagai yabiri uburono.

30 Iyapana gwedewau e eya nene winetapu ki mu nene e mete wagubu. Ade iyapana gwedewau e mu nene wagubu ki ka e ubupu e eya yabuiya mu iyapana bagi supasupai mete tadebu. Ade iya-pana gwedewau e iyapana bagi supasupai tadebu ki ka e eya tanai bagi kawaya ki mu mete tagebu.

Mamanuga God e Keriso pokaiya nu nota kwarikwarisiniyau

31 Nau suwagubuwani yau kuduba ki mibai nu wainapamu ki ka nu denai badidi iwagamu? Ma-manuga God nu nene uburau ki ka nima baiyagisi nu raruniyoto? Ki pa mena.

32 Mamanuga God ubupu nu nene kwaewena ka kawaya daganani esida. E eya Gubagai ki e eba wakitapupu ko e ubupu e Gubagai ki wadubu nu

nene puyo tapu ki pokere gwedegwede bagibagi
kuduba ki e deni mena nu mete negeni.
33 Nima maba uburoto Mamanuga God
winenibu ragidai nu wereyakauraniyoto yagisi
da nu paerenuga mete kina? Ki pa mena, mibai
ka Mamanuga God e eya ubupu nu iyapana bagi
supasupai nidibu.
34 Nima maba uburoto e idai gurai nu naur-
inugu ugwadiniyoto ragiragi bita negeni? Ki pa
mena, mibai ka Keriso Iyesu e bauwena manako
nu nene powena. Ko eba ki mena, e ade iyawena
kipu ubupu karako Mamanuga God e idai garu
deneya tondau. E ka tawiri ogayawa apunai ki
pokere e nu nene uburau Mamanuga God bameya
nu yonanuga wagau.
35 Keriso nu nota kwarikwarisiniyau ki
pokere nima maba baiyagisi e nu nota
kwarikwarisiniyau ki notai meyoto puru
ewanauwapoto? Bita nu puruniyoto bo?
Midi makari nu puruniyoto bo? Iyapana nu
giriniyamu pasuniyamu ki mu ubumoto nu
puruni-moto bo? Wetei nu puruniyoto bo?
Kaikayokayoi idiwomu ki nu puruniyoto bo?
Berokoi ebo ebo yabaranugu bauwagau ki nu
puruniyoto bo? Bo po nu bamanugu baiyagisi
ki nu puruniyoto bo? Ae, pa mena. Gwede mosi
inako ki eba baiyagisi Keriso nu nota kwari-
kwarisiniyau ki notai meyoto puru. Pa mena.
36 Yona yau nene ka Mamanuga God e okai
wagubu ke;
‘Kau pokagere ka nu maramara kemora nawaru
po yawateya iwei.
Iyapana naunuma kwaetagamu papa naumu ki

maba nu bamanugu mu inako mete kwae-
tagamu.'

37 Bita ebo ebo yau kuduba nu bamanugu
bauwagau ki ka nu eba kekeraigemei ko nu nota
kwarikwarisi-niyau apunai ki e pokaiya ka nu
wata-nugu mena ragiragi kawaya ubumei.

38-39 Nau karako suwagani ki katai ka nau
naigida mena kataisuwagubuwani wetawetara
yau kena; Nu Kaiwawonuga Keriso Iyesu nu
nene kwaewena ki pokaiya ka Mamanuga God
nu nota kwarikwarisiniyau ko e notai ki ka
gwede mosi eba baiyagisi bodapoto. Poyo bo
iya bo kunuma aneyai bo kunuma kawakawai
bo kunuma kasiyarai bo kunuma kawareya es-
ida bo waira kobaiya erida bo gwede mo karako
bananapemei bo mara ewa bananapamu bo Ma-
manuga God e yamanai marai kawai inako ki
mo eba baiyagisi e nu nota kwarikwarisiniyau ki
notai meyoto puru. Ki pa mena.

9

Mamanuga God ade e iyapanaiyoma winetapu ragidai

1 Nau ka Keriso e nene ki pokere nau yona mibai
mena suwagakani ko eba berasugakani. Nau
rabinaneya badidi sidiyau kabuwasiniyau ki ka
Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya ki
e mete mibipiyau da nau eba berasuga-kani.

2-3 Nau nuwani notani maramara nau niya iya-
pananiyoma nau wenani eyaka mena ragidai ki
mu nuwaboya-maga wainapakani ade nau rabi-
nani mu nene makariwagau. Mamanuga God nau

tagararasinibena ade nau wadisini-bena e gari
tagaiya kwenusinibena da ki pokaiya mu Keriso
sumampena ki ka baganai.
4 Mamanuga God ubupu Diyu ragidai e ebo
munuiyoma winetapu tadebu ade e eya tanai bagi
kawaya ki mu kawarimugu kawapu mete iwa. E
gwaiyabai wagubu ki ka mu nene ade e gorai ora-
gai apunai Mosisi kwebu ki mu mete wadumupu.
Mu e si badidi maba tepapamana ki yawatai e
mu kabuwa-tapu ade gwaiyaba ebo ebo ki e mete
tadebu kaimatana.
5 Diyu ragidai mu ripakwarakwaramuguma ka
kunu kerarai ki ragidai. Keriso bauwena iyapana
kaina nu maba wenawena ki ka e mu kunumaga
ki rabineya wenawena. Keriso e ka gwedegwede
kuduba ki debai. E ka ade nu Kawainuga God ki
pokere e si nu maramara esida mena tepapomu
idiwomu. Ki mibai.
6 Mamanuga God ubupu Diyu ragidai mu ba-
mamugu gwaiyabawena ki ka e paerepupu mibai
eba kwaewena bo? Ae, pa mena. Ko iyapana
gwedewau kwakwarepu pokaiya tawana Isiraero
ragidai wenatagubu ki ka eba mu kuduba Ma-
manuga God mu winetapu ragidai mibai.
7 Ade iyapana gwedewau mu kwakware-
pumaga pokaiya oragai apunai Eburamu e kunui
rabineya wenatagubu ki ka eba mu kuduba
oragai apunai Eburamu e momai mibai. Pa mena.
Mamanuga God ubupu apunu Eburamu sibu,
wagubu ke; ‘Kau gubagagi Aisiki e mena ewai
pokaiya ka kau sigi kawayagisi kawayayagisi.’
8-9 Yona ki ka keyakeyai, ko ki mibai ka
yau kena; Mamanuga God ubupu apunu

Eburamu gwaiyabapupu, wagubu ke; ‘Nau mara winepuwani tapuwani ki marai bai-yagisi ki ka nau ade wirasugani bausugani manako kau wainagi Sera kau gubagagi wenapoto’. E inako wagubu ki pokere apunu Eburamu e ewai kwakwarepu pokaiya wenatagubu ki ka eba mu kuduba e ewai mibai. Pa mena. Iyapana gwedewau Mamanuga God e gwaiyabai wagubu ki pokaiya wenatagubu ragidai ki mu mena ka oragai apunai Eburamu e ewai mibai.

10 Eba ki mena, ko keyakeyai mosi ka ade yau kena; Ridi Rebeka e gubaga-iyoma apeya ki mu mamamaga ka eyaka mena nu ripakwarak-waranuga apunu Aisiki.

11-12 Ko ridi Rebeka e gubagaiyoma nasuruwa apeya mu nene Mamanuga God badidi notapupu ki eba mu wenamaga pokaiya matarawagana ko e ebo nuwaiya wainapupu baganai ki mena pokaiya matarawagana ki nana ka e ridi Rebeka sibu, wagubu ke; ‘Tatai uburoto e yowai bigabigai kwaeyogono.’ Mu eba wenatagubu ade gwede bagi bo berokoi mo eba kwaetagubu ki makeya ka Mamanuga God ridi Rebeka yona ki sibu man-ako ki pokaiya ka nu kataigibi wetawetara da Mamanuga God eba mu upi badidi kwaetagubu ki pokaiya mu mo e eya nene winepupu. E ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki mena pokaiya ka e inako kwaewena.

13 Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Nau apunu Diyaikapu nota kwarikwarisipuwani ko apunu Iso e nau keipuwani.’

14 Mamanuga God e inako wagubu, ki pokere nu badidi iwagamu? E eba supasupai kwaewena bo?

Ae, pa mena. E supasupai mena kwaewena,
15 mibai ka e oragai apunai Mosisi yona yau
sibu, wagubu ke;
‘Nau iyapana gwedewau nuwanuwatamana
wainapani ki nau mu nuwanuwatamani.
Ade nau iyapana gwedewau waitatamana waina-
pani ki nau mu waitatamani.’
16 E yona ki wagubu ki pokere nu kataigibi
wetawetara da ki ka eba iyapana kaina nu nubo
nuwanugu wainapemei bo kwaigemei ki pokaiya
Mamanuga God nu nene kwaewagau ko ki ka
e ebo nuwaiya nuwanuwaniyana wainapiyau ki
mena makeya e kwae-wagau.
17 Takari kawaya ka Mamanuga God tawana
Idipi ragidai mu kawai-maga Pero e nene oka tapu
ade sibu wagubu ke; ‘Kau apunu kawai uburana
ki nana winenibuwani ki mibai ka yau kena;
Kau pokagere ka nau kasiyarani matarayagisi ade
ki pokaiya ka nau sini tawana tawana kuduba
kawayayagisi kayayagisi.’
18 Ki pokere, Mamanuga God iyapana
gwedewau nuwanuwa-tamana wainapiyau
ki ka e mu nuwanuwatamini ade gwedewau
wagemamatagamana wainapiyau ki ka e uburoto
mu rabinamaga yadini ragiragi.
19 Wi mosi nau bani sidimuri, iwagi ke;
‘Kau nuwegei ki mibai maba ki ka nu iyapana
kaina badidi maba Mama-nuga God e nuwaiya
wainapiyau ki baibigapamu? E ebo nuwaiya
waina-piyau ki mena makeya wenawagau ki ka e
badidi maba uburoto nu nidiyoto wirawira?’
20 Wi mosi yona inako iwagi ki ka nau
denai suwagani ke; ‘Kabai, kau ka nima da

kau Mamanuga God siyei siyasiya?' Kurari yamanawagau apunai kurari mosi e ebo nuwaiya wainapiyau ki makeya yamanapoto ki ka kurari ki eba uburoto yamana apunai ki siyoto, yagisi ke; 'Kau gwede nana nau inako yamanasinibi?'

21 Kurari yamanawagau apunai nimadi yadini ki ka e ebo nuwaiya wainapiyau ki makeya kwaeyagisi manako nimadi damu eyaka mena ki pokaiya kurari apeya yamana-tamini; Mosi ka bagi kawaya poraga nene ko mosi ka eba bagi asusu yaba-yababa nene.

22 Nau kurari naureya suwagubuwani ki ka pa keyakeyai ko ki mibai ka yau kena; Mamanuga God e nuwapupui ade e kasiyarai matarawagana ki nana ka e iyapana oragai bigi kwaetagamawa ki denai bita mu tageyana ki nana waina-piyawa. Ko e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere mu bita wadamana yawateya kayatagamawa ki ka e nuwai mu bamamugu pupuwagawa ki e wirapupu manako kwarisiwena bita tageyana ki garugaru mu eba tagebu.

23 Ade e tanai bagi kawaya ki mete matarawagana ki nana ka e nu karako idiwei nu nuwaboyanuga kawaya daganani wainapupu. E ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere e ubupu nau karako suwagani yau kwae-wena; Nu gwedewau e ororeya mena winenibu da nu e tanai bagi kawaya ki wadamana ki nana ki ka e nu tenibu manako e tanai bagi kawaya ki awana maba nu kawarinugu kwebu wira.

24 Nu ka e iyapanaiyoma winenibu ragidai. E eba Diyu ragidai mu mena paunamugu nu kwananibu ko iyapana kwaiyanai ragidai

mu paunamugu ka e iyapana-iyoma nu mete
kwananibu.
25 Mama-nuga God e wagubu ki ka oragai
apunai Oseya oka yau tapu, wagubu ke;
‘Iyapana gwedewau ki naiya nau iyapananiyoma
mu eba tade-buwani ki karako ka nau iya-
pananiyoma mu tadeyani.
Ade iyapana gwedewau ki nau eba nota
kwarikwarisitamekeya ki karako ka nau
‘nota kwarikwarisi-niyakani ragidai’ mu
tadeyani.
26 Wata naiya nau iyapananiyoma mu eba tade-
buwani wateya, wata eyaka mena ki ra-
bineya ka nau karako mu tadeyani suwa-
gani ke;
Nau ka wi Mamaga God maramara tondakani
apunai ade wi ka nau mununiyoma.’
27 Oragai apunai Aisaiya e ka tawana Isir-
aero ragidai mu nene ubupu e bonanai ragiragi
kawaya wagubu ke; ‘Mu ka ropani kawaya naya
egi papateya eba iyabapamana makai ki maba ko
Mamanuga God mu eba ropani iya-tamini.
28 Mibai, madega kauwagau madega posiwa-
gau ka Mamanuga God garugaru mena e ba-
didi wagubu ki kwaeyagisi iyapana kuduba bita
tageni.’
29 Naiya mena ka apunu Aisaiya yona ade mosi
wagubu ke;
‘Nu Kaiwawonuga Kasiyarai Kawaya Esida
Apunai nu momonuguma dai eba
kwanatapena nakatapena,
ki ka nu momonuguma ewa eba wenatagumpena,

ade tawana Sodomu yo Gomora gogatagubu ki
maba nu mete inako gogaigumpena.'

Tawana Isiraero ragidai eba sumatagubu

30 Karako ka nu badidi iwagamu? Nau suwa-
gani wainapumuri; Iyapana kwaiyanai ragidai
ki ka Mamanuga God e yabuiya supasupai idi-
wana ki nana ki yawatai mu eba kwaenepamawa
kwaetagamawa ko mu sumamaga mena pokaiya
ka Mamanuga God mu iyapana bagi supasupai
tadebu.
31 Ko tawana Isiraero ragidai ki ka mu mubo
kasiyara-maga pokaiya ka mu gora ki makeya
makeya wiwirapamawa da mu gora ki pokaiya
Mamanuga God e yabuiya supasupatagamana
ki nana kwaetaga-mawa, ko mu mibai mo eba
banana-mupu.
32 Mu badidi pokere mibai ki eba bananamupu?
Ki mibai ka yau kena; Mu ka mu mubo kasi-
yaramaga pokaiya kwaetagamawa ko eba mu
sumamaga pokaiya Mamanuga God e yabuiya
supasupatagamana ki nana kwae-tagamawa. Iya-
pana 'pisipisitamana bebedai' ki kawareya ka mu
pisipisitapu gwemupu manako madanai daikere
sumupu.
33 Bebeda ki nene ka Mama-nuga God e okai
wagubu ke;

'Empumuri, nau tawana Saiyoni rabineya bebeda
mo winepuwani kaupuwani.
Iyapana kaiwono manako bebeda ki pokaiya ka
mu pisipisitamini gwepomoto.
Ko iyapana gwedewau e sumapomoto ki ka midi-
mama mu eba waditamini. Pa mena.'

10

1 Kowaniyoma, nau naubo iyapananiyoma
tawana Isiraero ragidai mu nuwaboyamaga
waina-pakani ade nau nuwani notani eyaka
mena pokaiya Mamanuga God bameya mu nene
gurigurisugakani da e iya waunai mu tageni.

2 Mu Mamanuga God notapiyamu e nene
ragiragi kawaya kwaetagamu ki nau yabunere
mu emitamakani ko mu mibai naigida eba
kataitagubu were kwaetagamu.
3 Mamanuga God badidi maba iyapana
tetamiyau e ebo iyapanaiyoma bagi supasupai
mu nakatamiyau ki yawatai mu eba kataitagubu
ko mu mubo supasupatagamana yawatai ki
mena kwaenepiyamu. Nu Mamanuga God e
yabuiya bagi supasupai idiwana ki yawatai nu
kabuwanibu ki mu eba mibimupu.
4 Oragai apunai Mosisi gora tapu ki pokaiya
nu Mamanuga God e yabuiya bagi supasupai
idiwana ki marai ka ororeya mena kewowena.
Keriso bauwena gora ki koritapupu ade yawata
waunai mo mebu da iyapana gwedewau e
sumapomoto ki mena pokaiya ka Mamanuga
God uburoto e eya iyapanai-yoma bagi supasupai
mu tadeni.

5 Iyapana gwedewau wainapiyamu da mu gora
pokaiya Mamanuga God e yabuiya supasupai idi-
wana ki nana ki mu nene ka oragai apunai Mosisi
oka yau tapu, wagubu ke; ‘Iyapana nima gora
badidi wagubu ki makeya makeya kwaewagana
wainapiyau ki ka e gora kuduba ki kwaeyogono
pokaiya tondono kaniyono.’

6 Ko nu sumanuga pokaiya Mamanuga God
e yabuiya bagi supasupai idiwana ki nana ka
Mama-nuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Wi mo
eba notapumuri iwagi ke; Iyapana nima yaroto
usi kunumau Keriso yadini kaworoto? Wi inako
eba notapiyoi,
7 ade eba iwagi ke; ‘Nima suroto uri waira
kobaiya popai ragidai mu bama-mugu Keriso ya-
dini umunoto?’
8 Nu inako eba iwogomu ko Mamanuga God e
okai wagubu ka yau kena;
‘Mamanuga God e yonai ka wi bamagau, wi
umunugau, ade wi rabinagau.’
Suma yonai yau mena ki nu dimaigemei iwei;
9 Iyapana nima e umunui pokaiya matarau
wagau ke, ‘Iyesu e ka nau Kaiwawoni’, ade e
nuwai notai eyaka mena sumapiyau da Iyesu e ka
powena ko Mamanuga God e ade iyapupu kipu
ubupu, iyapana nima inako notapiyau ki ka e iya
waunai yadini.
10 Nu nuwa-nuga notanuga pokaiya sumaige-
mei ki pokaiya ka Mamanuga God nu iyapana
bagi supasupai nidiyau. Ade nu nubo umu-
nunuga pokaiya iwegemei da ‘Iyesu e ka nu Kai-
wawonuga’, nu inako iwegemei ki pokaiya ka e
iya nu negeyau.
11 Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Iya-
pana nima uburoto nu Kaiwawonuga sumapoto
ki ka e midimama eba yadini ko mibai ba-
nanapoto.’
12 Yona ki ka Diyu ragidai ade iyapana
kwaiyanai nu kuduba yonanuga mibai ka
Mamanuga God e yabuiya ka nu kuduba nu

kiyabunuga eyaka mena. Iyapana kuduba nu Kaiwawonuga eyaka mena ka e eya mena. Iyapana gwedewau e nene tagisi ki ka e uburoto mu waditamini bagi.

13 Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Iyapana nima yagisi ke; ‘Kaiwawoni ke, kau iyasini’, nima inako yagisi ki ka Mamanuga God uburoto e waitapoto manako iya waunai kweyoto.’

14 Ko iyapana e eba sumapiyamu ki ka mu badidi maba waita nene e bameya tagisi? Ade mu e yonai eba wainamupu ki ka mu badidi maba e sumapomoto? Ade iyapana dai ki e yonai eba dimatogomono ki ka iyapana badidi maba e yonai ki wainapomoto?

15 Ade e sumapiyamu ragidai eba ubumoto dimatagamana ragidai winetamini tonotamini ki ka mu badidi maba kayatagisi e yonai dimatogomono iwono? Ki pa mena. Mamanuga God e okai mosi wagubu ke; ‘Mamanuga God e yonai bagi kawaya tagamu ragidai bautagamu ki ka nu mamamaigamu.’

16 E yonai tagamawa ragidai mu bautagubu e yonai ki tagamawa ko tawana Isiraero ragidai dai mena eba ropani yona ki mibimupu. Oragai apunai Aisaiya ki nene oka yau tapu, wagubu ke; ‘O, Kaiwawonuga, iyapana eba ropani kau yonagi iwagibi ki waina-mupu sumamupu.’

17 Ko baganai, nu dimaigemei iyapana wainapiyamu ki mena pokaiya ka mu rabinamugu suma matarawagau. Ade nu badidi dimaigemei ki ka nu Keriso e yonai bagi kawaya ki mena dimaigemei.

18 Nau karako wi manuniyani; Tawana Isiraero ragidai mu ka Mama-nuga God e yonai eba wainamupu ki pokere mu eba sumatagamu bo? Pa mena, mu e yonai wainamupu mibai ka Mamanuga God e okai wagubu ke;

‘Nau yonani tagamawa ragidai mu kayatagubu tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau nau yonani tagamawa iwa.

Mu badidi tagamawa ki yonai ka iyapana kuduba wainamupu gawarara.’

19 Nau wi ade manuniyani; Tawana Isiraero ragidai mu ka Mamanuga God e yonai eba kataitagubu ki pokere eba sumatagamu bo? Pa mena. Mu e yonai kataitagubu mibai ka oragai apunai Mosisi e takari kawaya yabiri ubupu wagubu ke;

‘Iyapana kwaiyanai pa asusu idiwu ragidai ki ka nau yonani mu tadeyani manako mu bamamugu wi nuwaroroiwagi.

Katai bamamugu pa mena ragidai ade notababa idiwu ragidai ki ka nau yonani mu kataitagisi manako wi nuwaga mu bamamugu pupuyagisi.’

20 Ki eweya ka oragai apunai Aisaiya yabarayabara ubupu yona matarau wagubu ke;

‘Iyapana nau kwaeneni eba kwae-tagamawa ragidai ki mu nau bananasinimupu,

ade iyapana nau nene eba tagamawa ragidai ki mu bamamugu ka nau matarasugubuwani.’

21 E iyapana kwaiyanai ragidai mu nene inako
wagubu ko tawana Isiraero ragidai mu nene ka
e wagubu ke; ‘Mu waratamana ki nana ka nau
maramara kemora nawaru mu nawanamaga ton-
dekeya ko nau umununi ki mu eba wadumupu ko
mu gagayasinimupu.’

11

Diyu ragidai eba ropani Mamanuga God sumamupu

1 Nau karako wi ade manuniyani wainapumuri;
Mamanuga God e eya iyapanaiyoma Isiraero
ragidai ki e deni mena mu tagararatapu kamadi-
tapu bo? Ae, pa mena. E mu eba kamaditapu. Nau
Poru nau ka mibai tawana Isiraero ki taubanuwai
mosi. Nau ripakwara-kwarani ka oragai apunai
Eburamu ade nau kununi ka Bendimani.
2 Mamanuga God e eya iyapanaiyoma ki e
ororeya mena e eya nene winetapu ragidai ki
mu e eba kamaditapu. E okai rabineya ora-
gai apunai Eraidiya nene badidi wagubu ki wi
kataigau. Mara mosi ka apunu Eraidiya ubupu
manako Mama-nuga God genepupu da e tawana
Isiraero ragidai giritamana pasutamana ki nana
sibu, wagubu ke;
3 ‘Kaiwawoni, tawana Isiraero ragidai
ubumpu kau bonanagi wainapamawa tagamawa
ragidai kuduba namutampu gawarara. Mu
kau tagararanimpu ade nu papa kau nene
puyo pasumei watai ki mu mete koritamupu.
Karako nau niya mena tondakani kau yonagi
suwagakani ko mu ubumu nau mete susinimana
po kwaetagamu.’

4 Oragai apunai Eraidiya inako wagubu ko Ma-
manuga God denai e badidi sibu? E sibu, wagubu
ke; ‘Nau naubo iyapananiyoma momorapa Bara
eba tepapiyamu ragidai kuduba 7,000 ki nau
winetapuwani nau naubo nene nakatapuwani
ika idiwu.’ Mamanuga God e ubupu oragai apunai
Eraidiya inako sibu,
5 ko ki maba karako ka e mete ubupu e ebo
iyapanaiyoma eba ropani inako mete winenibu.
Nu paere-nuga ki denai bita nubo wadamana ko
nu bitanuga ki ka Mamanuga God e rikapupu
deni mena nu wadinibu bagi e eya nene nakanibu
idiwei.
6 Nu eba gwede bagi mosi e nene kwaigibi da
e ki denai nu winenibu e eya nene nakanibu. Pa
mena. Ko e ebo nuwaiya wainapupu da baganai
ki pokere e inako kwaewena manako deni mena
nu wadinibu bagi. Nu gwede bagi mosi e nene
kwaigumpena manako ki denai e nu wadinibena
bagi ki ka e ebo nuwai notai kawaya nu ba-
manugu ki mibai pa mena kororai.
7 Karako badidi? Nau nidiyani wainapumuri;
Tawana Isiraero ragidai mu mubo kasiyaram-
aga pokaiya gwede kwaenepamawa iwa ki mibai
mu eba bananamupu ko mu paunamugu ka Ma-
manuga God nu winenibu ragidai eba ropani
ki nu mena mibai ki banana-mipi. Nu iya-
pananuguma dai ki ka mu wenagumaga bo-
damupu ki pokere Mamanuga God mu nene
wagubu ki mu eba wainamupu.
8 Mamanuga God e okai mu nene wagubu ke;
‘E mu nuwamaga notamaga gudui umapu da mu
katai mo eba kataitagisi,

ki pokere naiya mena idiwa kebomawa da karako
ka mu yabu tamiyamu, yabu tamiyamu ko
gwede mo eba empiyamu;
Wainapiyamu, wainapiyamu ko mibai mo eba
wainapiyamu.'
9 Oragai apunai Dewida e ka tawana Isiraero
ragidai mu nene yona yau wagubu ke;
'Mu poragatagamu ki nau nuwaneya mu mama-
mamaga ki denkoe maba wirayagisi mu
muga waditamini ade mu kerapumugu
pisipisitamini da mu gwepomoto bita ya-
dini.
10 Nau nuwaneya sisipu mu yabu-maga kenepoto
da mu mibai eba empomoto ade mu bita-
maga kawarapiyamu ki mu tagamugu tau-
niyono da mu maramara dudutogomono
iwono.'
Oragai apunai Dewida mu nene inako wagubu,
11 ki pokere nau kawareya wi ade manuniyani;
Diyu ragidai mu bigimaga pisipisitapu ki ka mu
deni mena gwemupu bo? Pa mena, mu eba deni
mena gwemupu ko mu paeremaga ki pokaiya
ka Mamanuga God ubupu iyapana kwaiyanai
ragidai iya tagebu da Diyu ragidai nuwaroro-
tagamana manako iya ki mete kwaenepamana ki
nana.
12 Diyu ragidai bigitagamawa kebomawa ki
pokaiya ka Mamanuga God wirawena iyapana
kuduba tawana tawana idiwu ki mu waditapu
bagi. Diyu ragidai puyo naiya wadumupu ki
puyoi mu kaumupu manako mu paeremaga ki
pokaiya ka Mamanuga God ubupu puyo bag-
ibagi iyapana kwaiyanai ragidai tagebu. Ko ki

ka ade maraitau erida; Diyu ragidai kuduba aita
ewa mu notamaga wira-yagisi manako iyapana
kwaiyanai ragidai mete ewapuru dibipomoto ki
makeya ka Mamanuga God e puyoi bagi kawaya
esida ki matarayagisi.

Iyapana kwaiyanai ragidai badidi maba iya wadumupu

13 Karako ka iyapana kwaiyanai ragidai wi yon-
aga nau suwagani; Wi nene ka Mamanuga God
nau tonosinibu ki pokere nau e upi tegebu wi pau-
nagau makeya makeya kwaesugakani ki ka nau
midimama eba wainapakani ko yabarayabara up-
isugakani.
14 Nau upini kwaesugakani ki pokaiya ka nau
nuwaneya nau niya iyapananiyoma Diyu ragidai
mu rabinamaga tepapani da mu wi iyaga wau-
nai ki empomoto ki ka mu dai mete notamaga
wirayagisi da Mamanuga God mu iyatamini.
15 E ubupu Diyu ragidai tagararatapu ki pokaiya
ka e ade ubupu iyapana tawana tawana kuduba
naiya e iyaraiyoma idiwa ki mu wiratapu e eya
iyapanai-yoma tadebu. Ko aita ewa Diyu ragidai
mete notamaga wirayagisi da Mama-nuga God
mu ade tetamini e gari rabineya nakatamini ki
makeya ki ka gwe iyapana popai ragidai ade iya-
tagubu kimpu ubumpu ki maba.
16 Nau keyakeyai ki mo suwagani
wainapumuri; Iyapana kokorau maura amotana
tepomoto puyo Mamanuga God kweyomoto ki ka
kokora ki kuduba mete e nene. Ade ripa mo witai
Mama-nuga God nene ki ka ripa ki naurai ade
ragai kuduba mete e nene.

17 Mamanuga God e ripa mewara-pupu ki
ragai dai ka e purupupu isiya-pupu manako
ripa kudubai dai mu ragimaga ki e tepupu
ripa mewarapupu ki naureya dibipupu manako
sidara-pupu siwisiwipupu. Ripa kudubai ki kena
ka keyakeyai ko ki mibai ka wi iyapana kwaiyanai
ragidai. Ade ripa mewarapupu ki mete keyakeyai
ko ki mibai ka Diyu ragidai. Mamanuga God wi
tenibu ripa mewarapupu ki naureya dibinibu da
wi siwiga wenawena manako karako ka wi ripa
ki pokaiya iyaigubu ade ripa ki kasiyarai negeyau
ki pokaiya e naureya idiwu.
18 Ki pokere wi ripa mewarapupu ki ragai
dai kaikira-tagubu emitamuri ki ka wi mu
eba wereyakauratamuri bo wi wiga yabara
kawakawaraiwagi. Wi ka eba ripa ki witai da
wi yabara kawakawaraigamana ki nana ko wi ka
pa ripa ki ragai. Wainapumuri; Ripa witai uburau
ripa naurai ade ripa ragai kuduba togipiyau, ko
eba ripa ragai uburau ripa witai ki togipiyau. Pa
mena.
19 Ko wi bani inako wainapiyamu, iwagamu ke;
‘Mamanuga God ripa mewarapupu ki ragai oragai
dai puru-pupu da wata ki nu wadimipi.’
20 Ki mibai, ko ade wainapumuri; Diyu ragidai
mu ka Mamanuga God eba sumamupu ki pokere
e mu purutapu, ade wi ka e sumamupu ki pokere
mu watamaga ki e wi negebu da wi karako e nau-
reya idiwu. Ko e wi nene kwaewena ki pokaiya
wi eba yabara kawakawara-iwogoi ko Mamanuga
God e kudeya wainapiyoi,
21 mibai ka ripa ragai gwiyapupu apunai wi
gwiyaniyana ki nana ki kasiyarai e mete wadubu.

22 Keyakeyai yau pokaiya ka nu kataigibi da
Mamanuga God e ka bagi mena kwaewagau ki
apunai ko e ka ade bita ragiragi mete negeyau ki
apunai. Diyu ragidai mu mubo bigimaga pokaiya
paeremupu gwemupu ki mu bamamugu ka e bita
ragiragi tagebu ko wi bamagau ka e bagi mena
kwaewena. Wi e nuwaiya badidi wainapiyau ki
mena makeya makeya kwaiwogoi yamoi ki ka e
bagi mena wi bamagau kwaeyogono yarono. Ko
wi paerepumuri ki ka e ripa ragai gwiyapiyau ki
maba wi mete gwiyaniyoto.
23 Diyu ragidai mu suma-maga kauwena ki mu
notamaga ade wirayagisi da mu sumatogomono
ki ka Mamanuga God mu tetamini mu wata-maga
oragai ki watamugu watamugu dibidibitamini
sidarapoto wenatagisi, mibai ka mu ade dibita-
mana ki kasiyarai e mete wadubu.
24 Wi iyapana kwaiyanai ragidai ki wi ka ripa
kudubai ragimaga purumupu ki maba. Ko Mama-
nuga God wi tenibu e eya ripai mewara-pupu ki
naureya dibinibu wenaigubu. Wi ka eba ripa ki e
eya ragai ki pokere e wi tenibu inako dibinibu ki
ka ragiragi kawaya ko Mamanuga God e kasiyarai
pokaiya ka e ubupu wi nene inako kwaewena. Ko
Diyu ragidai mu ka ripa mewarapupu ki e eya
ragaiyoma kaikiratagubu ki pokere Mamanuga
God ragai ki ade tetamana ripa ki naureya ade
dibitamana ki yawatai ka eba ragiragi.

Mamanuga God iyapana kuduba nu nuwaboy-anuga wainapiyau

25 Kowaniyoma, nau yonani weke-wekei mosi
karako suwagani wainapu-muri. Wi yona yau

wainapumuri ki pokaiya ka wi kataiwagi da wi wiga kataiga ka eba kawaya. Nau yonani ka yau kena; Tawana Isiraero ragidai Mamanuga God tagararamupu wagemamatagamu idiwu ki ka mu eba maramara inako idiwono kaiwono. Pa mena. Mamanuga God uburoto iyapana kwaiyanai e ebo winetapu ragidai ki kwanatamini e gari rabineya nakatamini kewoyagisi makeya ki ka Diyu ragidai mu notamaga mete wirayagisi da mu e sumapomoto.

26 Mara ki makeya ka tawana Isiraero ragidai kuduba iya waunai yadini. Mamanuga God e okai mu nene wagubu ke;

‘Nu Iya Negeyana Apunai tawana Saiyoni were baiyagisi.

E baiyagisi ki ka e oragai apunai Diyaikapu e momoiyoma ki mu paeremaga kuduba surupoto.’

Ade e okai mosi wagubu ke;

27 ‘Nau mu bigimaga surupani makeya ki ka nau gwaiyaba waunai mu tadeyani.’

28 Iyapana kwaiyanai ragidai wi iya waunai wadamana ki nana ka Diyu ragidai Mamanuga God e yonai bagi kawaya ki tagararamupu karako e iyaraiyoma idiwu. Ko Mamanuga God e ebo nuwaiya wainapupu da baganai ki pokere mu ripakwarakwaramuguma pokamugere ka mu ade Mamanuga God e kowaiyoma.

29 Mamanuga God e naiya mena iyapana gwedewau mu waditamana bagi ki nana winetapu ki ka e mu waditamini bagi, mibai ka e badidi gwaiyabawena ki e eba wirapoto ko makeya makeya kwaeyagisi.

30 Iyapana kwaiyanai ragidai wi ka naiya Ma-
manuga God e umunui kwenu-mupu. Ko karako
ka Diyu ragidai e umunui kwenumupu manako
mu paeremaga ki pokaiya ka Mamanuga God wi
nuwanuwanibu ade wadinibu bagi.
31 Mamanuga God wi nuwanuwa-niyana ki
nana ka Diyu ragidai karako e tagararamupu.
Ko mu e tagararamupu ki pokaiya e ubupu wi
nuwanuwanibu ki maba aita ewa ka e uburoto
mu mete inako nuwanuwatamini.
32 Mamanuga God uburana iyapana kuduba
nu nuwanuwaniyana ki nana ka e nu notanuga
wirapupu da nu e umunui kwenupemei manako
dibura maba rabineya idiwei.

Mamanuga God si tepapamu

33 Mamanuga God e bameya ka puyo ebo ebo
posiwena uburau. E notai ade e katai ka kawaya
daganani esida. E badidi notapiyau ade e ba-
didi purupiyau ki ka iyapana nu kwaitana eba
iwagamana mamatara makai. Ade e badidi kwae-
wagau ki mibai ka iyapana kaina nu kwaitana eba
kataigamu.
34 E okai mo wagubu ke;
‘Iyapana nima Mamanuga God e nuwai notai
kataiwena? Pa mena.
Iyapana nima Mamanuga God siyoto yadini supa-
supa. Pa mena.
35 Iyapana nima gwede mo Mamanuga God nida
kwebu da e aita suruwa denai wirapoto
kweyoto? Pa mena.’
36 Mibai e ka gwedegwede kuduba yamananibu ki
apunai. E pokaiya ka gwedegwede kuduba
matarawena ade e eya nene ka nu kuduba

idiwei. Mama-nuga God tanai bagi kawaya apunai e si nu karako maramara esida mena tepapomu idiwomu. Ki mibai.

12

Nu Mamanuga God yabuiya badidi maba idiwomu

1 Ki pokere kowaniyoma, nau yonani yau ragiragi kawaya nidiyani ki wi wainapumuri; Mamanuga God nu kawaya daganani nuwanuwanibu ki pokere iyapana papa pasumu puyo Mamanuga God kweyamu ki maba ka wi mete kina karako wi iyaga kuduba e puyo kwemuri. Ko eba mu papa naumu ki maba wi iyaga e kwemuri ko wi nuwaga notaga eyaka mena e mena notapiyoi idiwoi da e wi mamamaga yogono ki ka wi puyoga mibai. Wi inako kwaiwogoi ki ka wi mibai Mamanuga God e si tepapiyamu.

2 Wi ka iyapana kaina ko wi kowaguma yewe wairau badidi maba kwaetagamu ki wi eba niniyatamiyoi ade mu kwaetagamu ki kawareya makeya makeya eba kwaiwogoi. Wi rabinagau Mamanuga God e gudui kwaipumuri da e wi notaga deni mena wirapoto manako wi iyaga oragai ki wi tagagau kayayagisi ade iya waunai ki baiyagisi wi rabinagau wata yadini. Wi inako kwaiwagi ki ka Mama-nuga God e nuwaiya badidi wainapiyau bagi ade e nuwaiya badidi mamamapiyau ade e empiyau da kewanai, e nuwai notai inako ki kuduba wi mete kataiwagi.

3 Mamanuga God nau puyoni deni mena tegebu ki pokaiya ka nau karako wi nidiyani wainapumuri; Wi eba yabara kawakawaraiwogoi ko

Mamanuga God e iyapanaiyoma paunamugu wi
eyaka eyaka wataga kabuwanibu ki wi wibo
sumaga negebu ki pokaiya wi wiga rabinagau
kwaenepumuri weupumuri empumuri.
4 Nau keyakeyai mo wi kabuwaniyani
wainapumuri; Nu midinuga kwakwarepunuga
ka eyaka mena ko nu idanuga bo nu kerapunuga
bo nu yabunuga inako ki mu ka ropani kawaya,
ade mu eyaka eyaka upimaga ka mete ebo ebo.
5 Ki maba, nu iyapana ka ropani kawaya ko
Keriso nu tenibu e eya naureya nu dibinibu. E
upi ebo ebo negebu ko e naureya ka nu kuduba
ewapuru eyaka mena.
6 Mamanuga God nu eyaka eyaka wadinibu
bagi puyo ebo ebo negebu ki pokere e puyo ba-
didi negebu ki nu eba kaupamu ko e wadinibu
bagi ki kasiyarai pokaiya ka nu makeya makeya
upigomu. Iyapana mosi Mamanuga God e bo-
nanai wainapana wagana ki puyoi wadubu ki ka e
sumai ki kawayai makeya uburono dima-yogono.
7 E bigabiga upi kwaewagana ki puyoi wadubu
ki ka e bigabiga upi kwaeyogono, ade e iyapana
kabuwa-tamana ki puyoi wadubu ki ka e iyapana
kabuwatamono.
8 E iyapana togitamana kasiyara tageyana ki
puyoi wadubu ki ka e upi ki kwaeyogono, ade
e iyapana werenatamana ki puyoi wadubu ki
ka e eba kapoiyogono ko iyapana deni mena
waitatamono. E yabiyabiri uburana ki puyoi
wadubu ki ka e eba pa tondono ko ragiragi
kawaya upiyogono, ade e iyapana nuwasiyasiya
nene kwaetagamu ragidai ki mu nuwa-boyamaga
wainapana waitatamana ki puyoi wadubu ki ka e

eba ungwero-gweroroyogono ko ramataramata e
kowaiyoma waitatamono.

9 Wi nuwaga notaga eyaka mena pokaiya deni
deni nota kwari-kwarisiwogoi idiwoi ko eba wi
umunuga mena iwogoi. Berokoi kuduba ki
wi deni mena tagararapumuri ko gwede bagi
kuduba ki wi wadumuri doko.
10 Wi ka Keriso e iyapanaiyoma ki pokere deni
deni kwayuba kasiwara-iwogoi ade wiwira kasi-
waraiwogoi.
11 Wi nuwaga notaga eyaka mena Mamanuga
God e upi kwaiwagamana notapiyamu ki ka wi
midiga eba toga-yagisi ko ragiragi kawaya upi-
wogoi nu Kaiwawonuga e bigabigai kwaiwogoi.
12 Mamanuga God e puyo wi nene tapu nawanai
idiwu ki mena wi notapiyoi mibi mamamai idi-
woi. Bita midi makari ade nuwaboya wi bamagau
baiyagisi ki ka wi kwarisiwagi wi watagau mena
idiwoi ade maramara Mamanuga God bameya
guriguriwogoi.
13 Mamanuga God e iyapanaiyoma dai ki mu
gwede-gwede nene babatagamu emitamuri ki ka
wi mu waitatamuri, ade iyapana kudubai dai ki
wi bamagau baitagisi ki ka wi mu diriwamaga
kwaiwagi waitatamuri.

14 Iyapana dai baitagisi wi girinimoto pasuni-
moto ki ka wi denai eba kwaiwagi ko Mamanuga
God simuri da e mu waditamini bagi.
15 Iyapana mosi mamamawagau ki ka wi e mete
dibipu-muri mamamaiwagi, ade iyapana mosi
yadi kirau ki ka wi e mete dibipumuri ewapuru
yadi wadumuri.

16 Eba nuwarara tagarara idiwoi ko kwayuba
kasiwaraiwogoi idiwoi, ade eba wi yabiyabiri
upi wadumupu ki pokaiya yabara kawakawarai-
wogoi ko kwarisiwagi bigabiga upi ki mete kwai-
wogoi. Wi eba notapiyoi da gwedegwede kuduba
ki wi kataigubu kewowena. Wi inako eba no-
tapiyoi.
17 Iyapana mosi baiyagisi wi girini-yono pa-
suniyono ki ka wi denai berokoi mo e bameya
eba kwaiwagi. Iyapana badidi wainapiyamu da
bagi supasupai ki mena wi makeya makeya kwai-
wogoi.
18 Wi iyapana kuduba mete ewapuru nuwabagi
rabineya idiwana ki nana ka wi naigida mena idi-
woi kwaenda nuwabagi ki wi pokagere giriyagisi
ewanauwayagisi.
19 Kowaniyoma, nau nidiyani wainapumuri;
Iyapana bera berokoi wi bamagau kwaetagisi ki
ka wi wiga eba ubumuri ki denai kwaiwagi ko
mu badidi kwaetagubu ki wi Mamanuga God e
idai rabineya nakapumuri da e eya nuwapupui
ki uburoto denai kwae-yagisi. Mamanuga God
e okai mosi wagubu ke; ‘Nu Kaiwawonuga wa-
gau; Iyapana berokoi kwaetagamu ki bimbinai
kwaesugana apunai ka nau ade bita mu tageyana
apunai ka mete nau.’
20 Wi wiga denai eba kwaiwagi ko Mamanuga
God e okai mosi badidi wagubu ki mena kwai-
wagi. E okai ki wagubu ke; ‘Kau iyaragi wetei
meyau ki kau e bani kwei, ade e awana gobai
wagau ki kau e awana mete kwei. Kau inako
kwaenuwagi ki kau mata omakai yabere yabere
ki maba e debaiya nakapiyei urau da e midimama

yadini.’
21 Berokoi wata eba kwemuri kwaenda e rau-
runiyoto ko wi bagi mena pokaiya berokoi rau-
rupumuri.

13

Waira yau kodirerei mu kobamugu idiwana ki nana

1 Wi kuduba waira yau kodirerei ragidai
mu umunumaga wadoi mibai ka waira yau
kawakawai mu ka eba mu mubo kasiyaramaga
pokaiya upi ki wadumupu ko Mamanuga
God ubupu mu upimaga ki tagebu. Tawana
tawana kodirerei kuduba ka Mamanuga God mu
nakatapu,
2 ki pokere iyapana gwedewau waira yau kodi-
rerei tagarara-tamiyamu ki ka Mamanuga God
badidi kwaewena ki mu mete tagararapiyamu
manako ki pokaiya ka mu muga midi-maga pa-
sumu.
3 Iyapana gwedewau bagi mena kwaetagamu
ki ka mu kawakawai ragidai ki mu kudumugu
eba wainapomono. Ko iyapana gwedewau
berokoi kwaetagamu ki ka mu kawakawai
ragidai mu kudumugu mete wainapomono.
Ki pokere nau suwagani wainapumuri; Wi
kawakawai ragidai ki mu kudumugu eba waina-
pamana wainapiyamu ki ka wi bagi mena
kwaiwogoi idiwoi manako kawakawai ragidai
ki wi eminimoto wi werega tagisi.
4 Waira yau kodirerei ragidai mu ka wi bagiga
nene Mama-nuga God upi ki tagebu. Ko wi gwede
mo berokoi kwaiwagi ki ka wi kawa-kawai ragidai

ki mu kudumugu wainapiyoi mibai ka mu audamaga pa asusu eba temupu. Mu ka Mamanuga God e bigabigaiyoma iyapana wade supasupatamana ki nana nakatapu ki pokere iyapana gwedewau bera berokoi kwaetagisi ki ka kawakawai ragidai ki ubumoto denai bita mu tageni.

5 Ki pokere waira yau kawakawai ragidai mu kobamugu idiwoi ade mu umunu-maga wadoi. Eba mu bita negemana ki kudumugu wainapiyoi were umunu-maga wadoi ko wi rabinagau nidiyau wirawira ki kabuwaniyana da wi ka baganai ki pokere wi inako kwaiwogoi.

6 Ade waira yau kodirerei mu bamamugu wi wairaga ki denai takesi mete tamoi. Mu upitagamu ki ka mu Mamanuga God e upi kwaetagamu ki pokere wi takesi mu bamamugu tamuri ki ka supasupai kawaya.

7 Gwedegwede kuduba kawakawai ragidai mu nene ki wi mu tagemuri; Wi wairaga denai takesi tamana tagisi ki wi takesi tamuri ade mu denai mosi wadamana ki nene tagisi ki wi ubumuri mu tagemuri. Wiwiratamana ragidai ki wi wiwiratamiyoi ade simaga tepapamana ragidai ki mu simaga wi tepapiyoi.

Nu deni deni waita kasiwaraigomu

8 Iyapana gwede mosi negebu ki suruwai kau bamageya tondau ki kau denai garugaru mena wirapi kwei ko eba nawananugowa ewa kweyana ki nene notapiyowa tondowa. Kau eyaka mena yau mena kwaenuwagi; Kau waretagi mete deni deni nota kwari-kwarisigamana ki notai notapiyowa, mibai ka iyapana nima e waretai nota

kwarikwarisipiyau ki ka e gora kuduba badidi
wagubu ki makeya makeya mete kwaewagau.
9 Gora ka ropani kawaya. Gora mosi wagubu
ke; ‘Ridi yo apunu, wi eba rauru kawakawara
kasiwaraiwagi.’ Ade mosi wagubu ke; ‘Kau
waretagi eba mini poyo.’ Ade mosi wagubu ke;
‘Kuwa eba kwaenugowa.’ Ade mosi wagubu ke;
‘Gwedegwede kau waretagi nene ki kau eba yabu
gedegedepi.’ Gora yau ade dai mete uburau ki mu
kuduba ka baganai ko mu kuduba ka gora kawaya
karako suwagani yau rabineya; ‘Kau kiya nene
wainapiyei ki maba kau kowagiyoma mu nene
mete wainapiyowa nota kwarikwarisitamiyowa.’
10 Ki pokere iyapana nima e waretai nota kwari-
kwarisipiyau ki ka e berokoi mosi e waretai
bameya eba kwaeyagisi. E waretai nota kwarik-
warisipono tondono ki pokaiya ka e gora kuduba
ki mibai mete matarapiyau ki kena.

11 Wi deni deni inako nota kwari-
kwarisigamana idiwana ki mibai ka wi kataigau
da mara rogobiwagau. Wi oro wadamu ragidai
karako yabuiwagi kimuri ubumuri mibai ka
wi Iyesu wauneya sumamupu makeya ki ka e
iya waunai negeyana ki marai rowarowaitau
ko karako ka mara ki wana rogobiwena nu
bamanugutau yewena.
12 Nawaru dumai tarana kwaewagau. Sisipu
waunitau kewoyagisi ki pokere sisipu berai
kuduba ki nu deni mena kama-damu manako
piyara ragidai bidara eba wadamana tatamai
umamu ade ta yo auda mu idamaga tepiyamu
ki maba ka nu mete kina tanai ki tatamai mena
yadamu umamamu.

13 Nu ka nawarau idiwei ragidai ki pokere nu
gwede mosi sisipu gwaiya eba wekepamu ko
bagi supasupai mena kwaigomu. Iyapana poraga
kawareya awana suwakarai kubamu yabaram-
aga babawagau bo taku maba igida yauda asusu
iwu bo midimama berai ebo ebo kwaetagamu bo
yawiratagamu bo nuwarorotagamu, bera kudubi
kwaki inako ki mo nu eba kwaigomu.
14 Ko nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso e iyai ki wi
wadumuri sipuma bo goragora umemei ki maba
wi naurigau umamuri. Wi midiga kwakwarepuga
taininiyau poisiyasiyai wainapiyamu ki diriwai
wi eba kwaiwogoi ko nota ki kuduba deni mena
wi tagagau kwenupu-muri notagogapumuri.

14

Nu sumanuga eyaka mena ragidai eba tadeyamu siyasiya

1 Iyapana mosi e sumai eba kawaya wi bamagau
baiyagisi ki ka wi e diriwai kwaiwagi banana-
pumuri ko eba e badidi wainapiyau kaisiwagau ki
pokaiya e empumuri wereyakaurapu-muri.
2 Iyapana mosi sumawagau e sumai ki pokaiya
ka e kaisi eba kwae-wagau ko e bani asusu kupau.
Ko iyapana mosi e sumai ka eba kawaya ki pokere
e bani dai kaisipiyau manako kusura mena ku-
pau.
3 Papa yo bani asusu kupau apunai ki eba
uburoto e waretai kaisi kwaewagau apunai ki
wereyakaurapoto. Ade kaisi kwaewagau apunai
ki eba uburoto e waretai papa yo bani asusu
kupau apunai ki pari wirawirapoto siyoto, yagisi

ke; ‘Kau paerepiyei.’ E inako eba yagisi mibai ka
Mamanuga God e yabuiya ka e waretai ki baganai.
4 Kau waretagi kau biga-bigagi apunai maba
tondibena ki kau e pari wirawirapena ka baganai.
Ko karako ka e apunu kawai mosi e bigabi-
gai kwaewagau ki pokere kau uburana e pari
wirawirapana ka eba baganai. Kau waretagi su-
pasupai kwaewagau bo paerepiyau ki e kawai
e mena uburoto e kabuwapoto. Ade nu katai-
gibi kewo-wena da nu Kaiwawonuga e madaneya
uburau e togipiyau ki pokere e eba paerepoto.
5 Iyapana mosi e ebo notai pokaiya wainapiyau
da Mamanuga God e si tepapamana marai ka
mara kawai eyaka mena ko ade iyapana mosi e
wainapiyau da Mamanuga God e si tepapamana
marai ka mara asusu. Ki ka eba gwede mete
kina, ko mu eyaka eyaka ka mu mubo notamaga
pokaiya naigida mena notapomono wetawetara
were kwaetogomono.
6 Iyapana nima mara eyaka mena ki nene
wainapiyau ki ka e Kaiwawonuga wiwirapana ki
nana inako kwaeyogono. Ade iyapana nima papa
yo bani asusu kupau ki e mete kina ka nu Kaiwa-
wonuga wiwirapana ki nana inako kwaeyogono
mibai ka e bani ki kuduba nene Mamanuga God
paraupiyau. Iyapana nima bani dai kaisipiyau ki
e mete kina ka nu Kaiwawonuga wiwirapiyau ade
Mama-nuga God paraupiyau.
7 Iyapana mosi e notai eba yogono ke; ‘Nau
naubo nene mena tondoni,’ bo yogono ke; ‘Nau
naubo nene mena posugani.’ E notai inako eba
yogono.
8 Nu idiwei ki ka nu Kaiwawonuga e nene idiwei

ade nu popoigamu ki ka nu mete Kaiwawonuga e
nene popoigamu. Ki pokere, nu iyaiya idiwomu
bo nu popoigamu ki ka asusu, mibai nu ka Kaiwa-
wonuga e nene.
9 Keriso e ka iyapana iyaiya ade popai kuduba
nu ewapuru Kaiwawo-nuga uburana ki nana
powena ade iyawena kipu ubupu,
10 ki pokere kau nima kusura mena kupei ki kau
gwede nana uburei kau waretagi pari wirawira-
piyei? Ade kau nima papa yo bani asusu kupei ki
kau gwede nana uburei kau waretagi wereyakau-
rapiyei? Nu kuduba ka aita ewa Mamanuga God e
yabareya ubumamu manako e uburoto e idai gu-
rai nu kuduba naurinugu ugwadini-yoto ragiragi.
11 Mamanuga God e okai wagubu ke;
‘Nu Kaiwawonuga wagau; Nau ka maramara ton-
dakani apunai ki pokere nau suwagakani
ka mibai;
Iyapana kuduba nau yabaraneya kwarisitagisi
mu ramatamaga kawareya ubumoto man-
ako mu umunumaga pokaiya tagisi ke;
Kau mena ka Mamanuga God mibai.’
12 Mamanuga God e okai inako wagubu ki
pokere wainapumuri; Mara baiyagisi da
nu kuduba Mamanuga God e yabareya
ubumamu manako nu eyaka eyaka badidi
kwaigemeya ki nu e matarau siyamu ko mo
eba wekepamu.
13 Ki pokere wainapumuri; Naiya ka nu
kowanuguma mete idanuga gurai deni deni
ugwe kasiwaraigemeya idiweya ko karako
ka nu bera ki kamadamu manako nota yau
mena notapomu; ‘Nau badidi kwaesugakani

ki pokaiya nau waretani pisipisipakani da e
sumai nau pokanere giriyagisi ki ka nau badidi
kwaesugakani ki kuduba e nene kamadani.'
14 Nau ka nu Kaiwawonuga Iyesu e naureya ton-
dakani ki pokere nau kataisugubuwani wetawe-
tara da bani kuduba ki mo eba bigibigi. Ko iya-
pana mosi e rabineya wainapiyau da bani mosi ka
bigibigi ki ka e mena bameya ka bani ki bigibigi.
15 Ki pokere wi kowaguma bani kaisimupu
ki bani wi mu yabumugu kupumuri eminimoto
manako mu sumamaga ki pokaiya giriyagisi ki
ka wi kowaguma ki wi eba nota kwarikwarisita-
miyamu ko wi mu giritamiyamu. Keriso mu nene
mete powena ki pokere wainapumuri; Wi bani
kupamana da ki pokaiya wi kowaguma mu iya-
maga giriwagana kudeya ki ka wi naigida mena
empiyoi popo were kupoi kwaenda mu iyamaga
giriyagisi.
16 Gwedegwede kuduba wi wiga wainapiyamu
da baganai ki wi mu yabumugu naigida mena
notapiyoi were kwaiwogoi kwaenda mu ubumoto
wi upiga badidi kwaigubu ki berokoi siyomoto.
17 Nau yona mibai wi nidiyani wainapumuri;
Nu Mamanuga God e gari rabineya kaiwana idi-
wana ki ka eba nu bani kupemei bo kaisipemei bo
awana kubemei bo eba kubemei ki pokaiya da nu
ki kawareya iwogomu. Ko ki ka Mamanuga God
e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya negebu da nu bagi
supasupai nuwabagi rabineya mibi mamamai idi-
wana ki nana ki mena pokaiya.
18 Iyapana gwedewau Keriso e nene inako
kwaetagamu idiwu ki ka Mamanuga God mu ma-
mamamaga yagisi ade mu kowamuguma ki mete

mu weremaga tagisi.
19 Ki pokere wainapumuri; Nu nuwanuga no-
tanuga eyaka mena ki pokaiya nu kowanuguma
mete deni deni togi kasiwaraigomu da nu ewa-
puru mena nuwabagi rabineya idiwomu.
20 Mamanuga God gwede bagi kawaya wi nene
kwaewena ki wi eba bani kupamana bo eba ku-
pamana ki yonai pokaiya giripumuri pasumuri.
Bani kuduba ka bagi mena nu kupamana ki nana
ko nu bani ki kupamu manako ki pokaiya nu
kowanuguma pisipisitamamu da mu sumamaga
kauyagisi ki ka nu paerepemei.
21 Nu supasupai kwaiwagamana ka yau kena;
Kau waretagi papa kupana bo awana ‘waeni’
kubarana ki e wainapiyau da ki ka eba baganai ki
kau e yabuiya papa ki eba kupi ade awana ‘waeni’
ki mete eba kubari kwaenda e sumai ki pokaiya
kauyagisi.
22 Ki pokere kau nima wainapiyei da kau papa
bo bani asusu kupana, ki ka baganai kau kupi.
Ade kau nima wainapiyei da kau kaisigi mete
kina, ki ka mete baganai kau kaisi tondowa. Ko
kau badidi wainapiyei ki kau rabinageya mena
notapiyowa Mamanuga God mena sumapiyowa
were kwaenugowa ko eba kau waretagi kau
kwaenugei ki kawareya e mete kwaewagana ki
nana siyowa. Iyapana nima e rabineya eba siyau
wirawira ade e badidi wainapiyau baganai ki e
makeya makeya kwae-wagau ki ka e mibi mama-
mai tondono.
23 Ko iyapana nima e notai apeya apeya pokaiya
bani kupau ki ka Mamanuga God uburoto e siyoto,
yagisi ke; ‘Kau paerepipi’, mibai ka e bani kubabu

ki ka eba e sumai pokaiya bani ki kubabu ko e notai apeya apeya pokaiya kubabu. Gwedegwede kuduba nu sumanuga pokaiya eba kwaigemei ki ka nu Mamanuga God e yabuiya paerepemei.

15

1 Nu gwedewau sumanuga kawaitau ki ka nu kowanuguma sumamaga eba kawaya ki mete waita-tamomu mu bitamaga kawarapomu. Nu ka eba nu nubo iyanuga nene mena wainapomu,

2 ko nu kowanuguma mu bagimaga nene ade mu sumamaga kawayawagana ki nana ka nu bagi mena mu bamamugu kwaigomu togitamomu.

3 Keriso e ka eba e eya iyai nene waina-pupu ko Mamanuga God e okai Keriso nene wagubu ke; ‘Iyapana wereyakaura yonai kau nidiyamu ki wirawena nau bamaneya bauwena.’

4 Mamanuga God e okai kuduba naiya mena okamupu ki ka yawata supasupai nu kabuwaniyana ki nana okamupu. Nu giruru kobaiya teteigamu ki ka Mamanuga God e okai ki nu toginiyono kasiyara negeyono da nu buridere baigamana puyo ewa wadamana nawanai idiwei ki mena notapomu kaiwomu.

5 Nu giruru kobaiya teteigemei kaiwei ki ka Mamanuga God nu toginiyau ade kasiyara nu negeyau. E karako wi waitaniyoto kasiyara negeni da Keriso Iyesu keyakeyai kwaewena ki wi kataiwagi wetawetara ade makeya makeya kwaiwagi manako wi nuwaga notaga ewapuru eyaka mena idiwoi.

6 Wi inako idiwoi ki ka wi ewapuru mena wi bonanaga eyaka mena pokaiya nu Kaiwawonuga

Iyesu Keriso e yo nu Mamanuga God e si esida
mena tepapiyoi idiwoi.
7 Keriso wi eba tagararanibu ko wi diriwaga
kwaewena ki maba wi mete kina wi kowaguma
eba tagararatamiyoi ko mu diriwamaga kwai-
wogoi da ki pokaiya ka Mamanuga God e si
kawaya-yagisi.
8 Nau nidiyani wainapumuri; Naiya
takari kawaya Mamanuga God nu ripak-
warakwaranuguma gwaiyabatapu ki mibai
wenawagana ki nana ka e Keriso tonopupu Diyu
ragidai mu bigabigamaga kwaewagana ki nana
bauwena.
9 E bauwena ki pokaiya ka Mamanuga God iya-
pana kwaiyanai ragidai mete kina nuwanuwat-
apu da mu ki pokaiya e si esida tepapamana ki
nana. Mamanuga God e okai wagubu ke;
‘Nau iyapana kwaiyanai ragidai mu paunamugu
kau parauniyoni ade kau sigi umayo
pokaiya esida tepaponi.’
10 Ade wagubu ke;
‘Iyapana kwaiyanai ragidai, wi ubumuri Ma-
manuga God e iyapanaiyoma winetapu
ragidai mete dibipiyoi ewapuru mena ma-
mamaiwogoi.’
11 Ade wagubu ke;
‘Iyapana kwaiyanai ragidai kuduba, nu Kaiwa-
wonuga e si wi esida mena tepapiyoi,
ade iyapana kuduba tawana tawana idiwu, wi
umayo pokaiya e mamamapiyoi.’
12 Ade oragai apunai Aisaiya oka mo inako oka-
pupu, wagubu ke;

‘Apunu Diyesi e momai mosi aita ewa wenayagisi manako Mamanuga God e tepapoto da e iyapana kwaiyanai ragidai kuduba mu yabaramugu uburoto kaiwawo-yagisi.

E pokaiya ka mu mete kina iya ewa wadamana ki nawanai idiwono.’

13 Wi puyo aita ewa wadamana nawanai idiwu ki apunai ka Mamanuga God. Ko e karako waitaniyoto wi sumaga pokaiya mibi mamamai ade nuwabagi negeni da wi puyo ewa wadamana notapiyamu nawanai idiwu ki notai e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kasiyarai pokaiya wi rabinagau kawayayogono yarono da posiyagisi siwagapoto.

Apunu Poru oka yau gwede nana okapupu?

14 Kowaniyoma, nau wi nene pore eba wainapakani; Wi ka gwedegwede supasupai mena kwaiwagamu ragidai. Gwedegwede kuduba ki wi kataigubu kewowena ade katai ki pokaiya wi deni deni kabuwa kasiwaraigamana ki mete baganai.

15 Ko nau oka yau pokaiya yona dai wi kawareya ade wainapa-mana ki nana ragiragi kawaya nidiyakani ki mibai ka Mamanuga God nau wadisinibu bagi ade upi bagi kawaya yau winepupu puyo tegebu,

16 da nau Keriso Iyesu e bigabigai kwaesugana iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu upisugana ki nana. Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai ubumu e bigabigai kwaetagamu papa pasumu puyo kweyamu ki maba ka nau mete inako uburakani e yonai bagi kawaya iyapana kwaiyanai ragidai mu bamamugu dimasugakani da mu mubo iyamaga puyo maba deni

mena e kweyomoto. Nau nuwaneya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki mu winetamini Mamanuga God nene nakatamini da Mamanuga God e eya uburoto mu puyomaga ki eba tagarara-poto ko mibipoto yadini.

17 Nau Keriso Iyesu e naureya tondakani ki pokere nau yabarayabara uburakani Mamanuga God e bigabigai kwaesugakani.

18-19 Nau naubo badidi kwaesugakani ki yonai nau eba suwagakani ko Mamanuga God e eya Keyai ki kasiyarai pokaiya nau badidi dimasugekeya bo matakira ebo ebo kwaesugekeya da ki pokaiya Keriso bauwena iyapana kwaiyanai ragidai mu notamaga wirapupu da mu Mamanuga God e umunui wadumupu ki mena yonai nau yabarayabara uburakani suwagakani. Nau natere Diyerusaremu rabineya dimasugekeya yabedekeya da karako tawana Irurukamu rabineya bausugubuwani ki ka nau Keriso e yonai bagi kawaya ki mena dimasugakani umakani.

20 Nau notani kawaya maramara notapakani umakani ka yau kena; Iyapana gwedewau Keriso e yonai eba wainamupu kataitagubu ki mu bamamugu ka nau nuwaneya kaya-sugana e yonai bagi kawaya ika dimasugana ki nana wainapakani. E yonai wainamupu kataitagubu ragidai ki mu bamamugu ka nau eba kayasugana wainapakani kwaenda iyapana mosi bebeda ororeya mena kaupupu e bebedai ki kawareya nau bebeda ade kaupani.

21 Mamanuga God e okai mosi wagubu ke;
‘Iyapana gwedewau e yonai eba tademupu

ragidai ki mu yabumaga payagisi mibai empomoto.
Ade e yonai naiya eba wainamupu ragidai ki mu ka e yonai waina-pomoto mete kataitagisi.'

Apunu Poru natere Roumi kayawagana waina-pupu

22 Ki pokere kowaniyoma; Nau mara ropani kawaya wi bamagau ika bausugana wi emi-niyana ki nana waina-pekeya ko gwede mosi nau yawatani maramara bodabodapiyawa.
23 Ko karako tawana yau rabineya ka nau up-ini kuduba kewowena ade nau kwamura ropani kawaya nu taganugu kayawena ki nau wi emi-niyana ki nana mete wainapekeya,
24 ki pokere nau waunitau tawana Sipeini kaya-sugani ki ka nau kaniyoni da wi daiyoga ika mete bausugani. Nau nota yau wainapakani; Nau mara dai wi mete ika idiwomu da ewa ki ka wi nau wait-asinimuri tonosinimuri da nau tawana Sipeini kayasugani.
25 Ko naiya ka nau Mama-nuga God e iyapanaiy-oma natere Diyerusaremu rabineya idiwu ki mu bigamaga mo kwaesugani.
26 Iyesu sumapiyamu Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai tawana Makedoniya yo tawana Akaiya rabineya idiwu ki mu mubo nuwamugu bowa madai dai kwanamupu Mamanuga God e iyapanai-yoma natere Diyerusaremu rabineya wetei idiwu ki puyo mu tagemana ki nana wainamupu.
27 Mu mubo nuwa-mugu wainamupu da baganai ki pokere mu inako kwaetagubu. Ko nau

nidiyani wainapumuri; Diyu ragidai mu poka-
mugere ka iyapana kwaiyanai iya wadumupu ki
pokere mu iya wadu-mupu ki denai mu mubo
gwedegwede-maga dai tepomoto Diyu ragidai
puyo tageni ki ka supasupai bagi kawaya.

28 Tawana Makedoniya yo tawana Akaiya
ragidai puyo kwanamupu nau idaneya
nakamupu ki nau yadani kayasugani Mamanuga
God e iyapanai-yoma natere Diyerusaremu
rabineya idiwu ki tageyani were ewa ka nau
ade kirani uburani manako tawana Sipeini
kayasugani kaniyoni da wi bamagau ika mete
bausugani wi eminiyani.
29 Nau kataineya da nau ika bausugani ki ka
Keriso nau pokanere kawaya daganani wi wa-
diniyoto bagi.

30 Kowaniyoma, nu Kaiwawonuga Iyesu Keriso
e pokaiya ade Mamanuga God e Keyai nu deni
deni nota kwarikwarisigamana notai negebu ki
pokaiya ka nau karako geneniyakani da wi nau
waitasinimuri Mamanuga God bameya nau nene
ragiragi kawaya guriguriwagi.
31 Guriguriwogoi da Mamanuga God nau
kwayubasiniyono da nu sumanuga eba
sumatagamu ragidai tawana Diyudiya rabineya
idiwu ki mu eba baitagisi nau girisinimoto.
Ade guriguriwogoi da Mamanuga God e
iyapanaiyoma natere Diyerusaremu rabineya
nau upi badidi kwaesugoni ki mu eba
tagararapomoto ko mibi-pomoto.
32 Mamanuga God e waina-piyau da baganai ki
ka nau upi ki kewopani manako ewa wi bamagau

mibi mamamai ika bausugani kasiyara yadani were ewa ade kirani uburani kayasugani.

33 Nau nuwaneya ka nu nuwabagi negeyau apunai Mamanuga God maramara wi kwayubaniyono tondono. Ki mibai.

16

Apunu Poru iyapana parautapu

1-2 Iyesu sumapiyamu Mamanuga God nene dibipiyamu ragidai ika tawana Kenkiriya rabineya mu waita-maga ridai mosi si ka Pibi e werei nau suwagakani. E berai ka bagi kawaya ki pokere e wi bamagau baiyagisi ki ka wi e eba tagararapumuri ko nu Kaiwawo-nuga e si pokaiya e diriwai kwaiwagi. Nu Iyesu sumapemei ragidai inako kwaigamana ki nana. Ridi Pibi e ka iyapana ropani kawaya waitatamiyawa ade nau mete waitasinibu ki pokere e wi bamagau baiyagisi ki ka wi e denai waitapumuri.

3 Ridi Pirisira e nobomoi Akwira mete kina nau parauni yau mu tade-muri. Mu ka nau mete upinuga eyaka mena Keriso Iyesu e upi kwaigemei ragidai.

4 Mu nau waitasinimawa ki pokaiya waunitau popotagamana kwaetagubu ki pokere nau mu parau-tamakani. Eba nau mena mu parautamakani ko iyapana kwaiyanai ragidai tawana tawana Kersiso sumapiyamu Mamanuga God nene dibipiyamu idiwu ki mu mete parautamiyamu.

5 Keriso sumapiyamu ragidai kuduba apunu Akwira e wainai mete tawamaga rabineya

dibipiyamu guriguritagamu idiwu ki mu mete kina nau parauni yau mu tademuri.

Nau waretani Epaenetasi nau parauni yau e mete simuri. Tawana Aisiya rabineya ka e yabiri Keriso sumapupu.

6 Ridi Meri e wi nene ragiragi kawaya upiwagawa ki nau e mete paraupakani.

7 Nau apunu Endurunikasi yo Diyuniyasi mu mete parautamakani. Nau yo mu ka Diyu ragidai. Mu naiya nau mete ewapuru diburanimpu dibura rabineya idiweya. Mu ka yabiri Iyesu sumamupu ko nau ka mu ewamugu e sumapuwani. Iyesu tonotapu ragidai mu paunamugu mu ka bagi kawaya kwae-tagamu ragidai.

8 Nau apunu Ampiriyatasi mete paraupakani. Nau nuwaneya po eyo mibai ka nau yo e sumanuga ka eyaka mena nu Kaiwawonuga bameya.

9 Nu Keriso e upi mete ewapuru kwaigemei apunai Ubanasi e mete kina nau paraupakani. Ade nau waretani Sitakesi nau parauni yau e mete simuri.

10 Nau apunu Aperesi e mete parau-pakani. E ka Keriso e upi bagi kawaya kwaewagau ki apunai ade e upi ka iyapana kuduba mibimupu.

Nau apunu Aristobarusi e tawai eyaka mena ragidai ki mu mete parau-tamakani.

11 Apunu Erodiyoni, nau yo e ka Diyu ragidai, nau parauni e mete simuri.

Keriso sumapiyamu ragidai kuduba apunu Narakisasi e tawai eyaka mena ragidai ki mu mete kina nau mu parau-tamakani.

12 Nu Kaiwawonuga e upi ragiragi kawaya
kwaetagamu ragidai ridi Taraipina yo ridi
Taraipota nau mu mete parautamakani.
Ade nau egasi Perisisi ki nu Kaiwawonuga e
upi mete ragiragi kawaya kwaewena ridai nau
parauni yau e mete simuri.
13 Nu Kaiwawonuga e upi bagi kawaya kwaewa-
gau apunai Rupasi ade e inai nau gubagasinibu
ridai ki nau parauni yau mu mete tademuri.
14 Apunu Asikiritasi yo Pirigoni yo Omesi yo
Patorobasi yo Omasi ade Iyesu iyapanaiyoma mu
mete dibipiyamu ragidai nau mu mete parauta-
makani.
15 Apunu Pirorogasi yo ridi Diyuriya yo apunu
Nareyasi e egarai mete kina yo apunu Orimpasi
yo Mamanuga God e iyapanaiyoma mu mete
dibipiyamu ragidai kuduba ki mu mete kina nau
parauni yau mu tademuri.
16 Wi yowaguma tataguma badidi maba pa-
rautamiyamu ki maba wi Keriso sumapiyamu
ragidai kuduba mu mete inako deni deni parau
kasiwara-iwogoi idiwoi.
Keriso sumapiyamu Mamanuga God nene
dibipiyamu ragidai tawana tawana idiwu ki
mu paraumaga kawaya daganani wi bamagau
tonopiyamu.

Parau siyarai

17 Kowaniyoma, nau ragiragi kawaya wi ni-
diyani wainapumuri; Iyapana gwedewau mu
yonamaga pokaiya notababa negemana ade wi
purunimana ewanauwanimana ki yonai tagisi ki
ka wi naigida mena mu emitamiyoi kwaenda wi

sumaga giriyagisi. Wi kabuwa mibai wauneya wainamupu sumamupu ki mena wi wadumuri doko ko iyapana dai baitagisi kabuwa kudubai mosi togo-mono ki ka mu yonamaga ki wi eba wainapumuri ko tagararapumuri.

18 Iyapana baitagisi inako togomono ki ka mu eba nu Kaiwawonuga Keriso e upi kwaetagamu ko mu ka mubo midimaga kwakwarepumaga nuwaiya poyo ki mena wainapiyamu tagamu. Iyapana ki mu ubumoto iyapana gwedewau eba kataitagubu da bagi ka bani kena ade berokoi ka bani kena ki mu kerapumugu yadini mu bamamugu umunumaga midiyayogono dayaya-togomono da mu notamaga wirawagana mu ewa-mugu kayatagamana ki nana.

19 Wi Mamanuga God e yonai bagi kawaya wadumupu doko makeya makeya kwaiwagamu ki sisiyai ka iyapana kuduba wainamupu ke-wowena ki pokere nau wi mamamaga suwaga-kani. Ko nau nuwaneya gwede bagi ki katai mena wi kataiwagi ko berokoi nene ka nau nuwaneya wi iyapana gogoi ki mu maba idiwoi.

20 Wi inako kwaiwogoi ki ka nuwabagi negeyau apunai Mama-nuga God waunitau uburoto Berokoi Apunai Seitani taisi kurakurapoto da e kasiyarai kuduba kewoyagisi manako e wi kerapuga kobaiya tondono.

Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi wadinibu bagi. Nu Kaiwawonuga Iyesu karako waitaniyoto da e wi nene bagi kawaya inako kwaewena ki mibai wi naigida mena kataiwagi wetawetara.

21 Nau mete ewapuru upigemei apunai Simosi
e wi parauniyau ade apunu Rusiyasi yo Diyaisoni
yo Sosipa, nu kuduba ka Diyu ragidai, nu ewapuru
mena wi paraunimei.
22 Ade nau Teritasi, apunu Poru wagubu
umuneya oka yau makeya makeya okapuwani
apunai ki nau mete kina nu Kaiwawonuga e si
pokaiya wi parauniyakani.
23 Apunu Gaiyasi e wi mete parauniyau. Nau
Poru e tawaiya yewe ukwarakani ade Iyesu
sumapiyamu ragidai bautagamu e tawai rabineya
Mamanuga God nene dibipemei ki ka e nu kuduba
diriwanuga kwaewagau.
Natere yau mu bowamaga madai
kwayubapiyau apunai Erastasi ade nu sumanuga
eyaka mena apunai Kwatasi ki mu mete kina wi
parauniyamu.
24 Wi paerega ki denai bita wibo wadamana ko
ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena wi
wadinibu bagi. Nu Kaiwawonuga Iyesu karako
waitaniyoto da e wi nene bagi kawaya kwaewena
ki mibai wi naigida mena kataiwagi wetawetara.
Ki mibai.
25 Karako nu Mamanuga God e si esida
tepapamu. E yonai bagi kawaya nau
dimasugakani umakani ki ka Iyesu Keriso e
yonai. Naiya kunuma waira kerareya yabadawa
da karako ka yona ki kuduba wekewena iyapana
eba wainamupu ko karako ka yona ki mibai
matarawena. Wi yona ki wadumuri doko ki
ka Mamanuga God uburoto yona ki pokaiya wi
waitaniyoto toginiyoto da wi sumaga pokaiya
ragiragi kawaya ubumoi.

26 Naiya ka yona ki mibai wekewena ko
Mamanuga God e bonanai wainapamawa
taga-mawa ragidai ki ka mu e yonai ki mibai
mataramupu oka pokaiya okamupu. Iyapana
kuduba, madega kauwagau madega posiwagau
Mamanuga God maramara tondau kaniyau
apunai e sumapamana ade e umunui wadamana
ki nana ka e yona ki tonopupu karako tawana
tawana kawayawagau kayawagau.
27 Nu Mamanuga ka God eya mena ade e mena
ka gwedegwede kuduba kataiya ki apunai. Iyesu
Keriso pokaiya ka nu e si maramara esida mena
tepapomu idiwomu. Ki mibai.
Nau yonani ika kewowena. Kaiwa kaiwa.

IYA YONAI
The New Testament in the Umanakaina Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Umanakaina long Niugini

Copyright © 1999 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Umanakaina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
92bb28a8-6181-5bd4-a67f-1906ab635008